8Z RSVM01 A115

నాలుగవ సంపుటము] [రెండవ భాగము.

గ్రంథాలయ సర్వస్వము.

ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయ సంఘపక్షమున సంవత్సరమునకు ఆరు భాగములు చొప్పున ప్రకటింపఁబడు గ్రంథము.

పరబ్రహ్మాత్మికాం దేవీం ♦ భుక్తిముక్తిఫలప్రదాం
ప్రణమ్యస్తామితామేవ ♦ జ్ఞానశక్తింసరస్వతీం.

కార్యస్థానము : బెజవాడ.

విషయసూచిక.

మాతృగీతము (పద్యములు) మండపాక పార్వతీశ్వరశాస్త్రిగారు.	౪౯	ఆంధ్రదేశగ్రంథాలయసంఘ వృత్తాంతము	౬౯
ఆరవ ఆంధ్రదేశగ్రంథాలయమహాసభ	౫౧	ఉపన్యాసములు	౭౯
స్వాగతమాలిక	,,	తీర్మానములు	,,
ఆహ్వానసంఘాధ్యక్షుని యుపన్యాసము	,,	పల్నాటియాత్ర	౮౪
		పూర్వవాసనలు (పద్యములు)	౯౧
అధ్యక్షునియుపన్యాసము	౫౭	నిడమర్తి సత్యనారాయణమూర్తిగారు.	

చిత్ర పటములు.

౧ అడయారునందున్న దివ్యజ్ఞాన సమాజమువారి గ్రంథాలయ భవనము. ౪౯

౨ భారత బాలభట సంఘము యొక్క ప్రధాన సైన్యాధిపతులగు శ్రీ "పియర్సు" గారు "ఇంగ్లాండు" దేశమునందున్నప్పుడు "ద్విచక్రశకటము" మీద యాత్రకుబోయి విడిదిదిగియుండుట. ౫౬

3 మైసూరురాష్ట్రమునందలి బాలభటులు వారికై ప్రకటింపబడుచున్న బాలభట పత్రికను జదువుచుండుట.

బెజవాడ వాణీ ముద్రాక్షరశాలయందు బి. కే. స్వామిచే ము...

వార్షికమూల్యము. రు 3-౦-౦.] ౧౯౨౦. [విడి...

రాజపోషకులు

శ్రీ శ్రీ రాజా రావు వేంకట కుమారమహీపతి సూర్యారావు బహద్దరుగారు
శ్రీ శ్రీ రాజా నాయని వేంకటరంగారావు బహద్దరుగారు
శ్రీ శ్రీ బెల్లంకొండ రాఘవరావుగారు, అగ్రహారందారు

పోషకులు

శ్రీ శ్రీ రాజా మోతే గంగరాజుగారు
శ్రీ శ్రీ రాజా గోవిందకృష్ణయాచేంద్ర బహద్దరుగారు
శ్రీ శ్రీ రాజా కోటగిరి వేంకటకృష్ణారావు బహద్దరుగారు
శ్రీ శ్రీ రాజా చెలికాని లచ్చారావుగారు
శ్రీ ముద్దుల రామయ్యగారికుమారుడు వేంకటచిన్నరాజు శ్రేష్ఠిగారు
చిగురుపాటి వేంకటసుబ్బారావుగారు
బాడి వేంకటకృష్ణయ్యగారు
శ్రీ లక్ష్మీకాంతి పుస్తకభాండాగారము, కొప్పెరప్పాడు
నాళం కృష్ణారావుగారు
కుప్పా శ్రీరామశర్మగారు
పొణకా పట్టాభిరామారెడ్డిగారు

అభిమానులు

అనుసుమిల్లి గోపాలకృష్ణయ్యగారు, ప్రొప్రైటరు
పెద్దిభొట్ల వీరయ్యగారు, బి.ఏ., బి.యల్.
అయ్యదేవర కాళేశ్వరరావుగారు, బి.ఏ., బి.యల్.
సూరి వేంకట నరసింహశాస్త్రిగారు, బి.ఏ.
గూడూరి లక్ష్మణరావుగారు, బి.ఏ.
అద్దంకి సత్యనారాయణ శర్మగారు
బొడ్డపాటి హనుమంతరావుగారు
చట్టి నరసింహరావుగారు

మైసూరు రాష్ట్రమందలి బాలభటులు వారికై ప్రకటింపబడుచున్న
బాలభటపత్రికను చదువుచుండుట.

భారత బాలభటసంఘముయొక్క ప్రధానసైన్యాధ్యక్షులగు శ్రీ "పియర్సు"గారు
ఇంగ్లాండు దేశమునం దున్నప్పుడు "సైకిలు"మీద యాత్రకు బోయి విడిది దిగియుండుట.

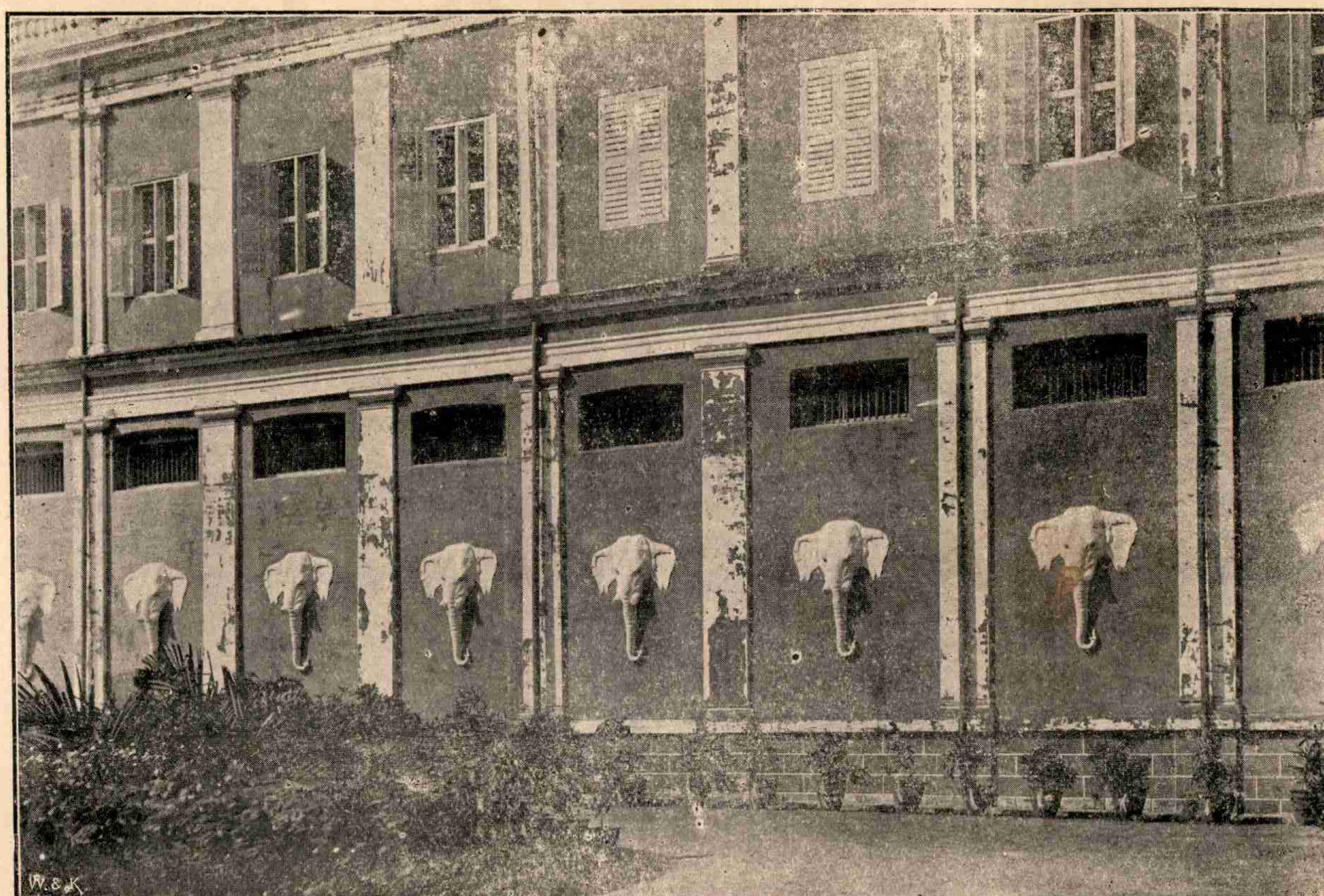

"అడయారు"నందున్న దివ్యజ్ఞానసమాజమువారి గ్రంథాలయ భవనము.

పరబ్రహ్మాత్మికాం దేవీం ♦ భుక్తిముక్తిఫలప్రదాం
ప్రణమ్యస్తౌమితామేవ ♦ జ్ఞానశక్తిం సరస్వతీం.

నాల్గవ సంపుటము.

గ్రంథాలయ సర్వస్వము.

రెండవ భాగము.

మాతృగీతము

I

హాయి హాయి భారతీ.

హాయి హాయి, హాయి హాయి, హాయి హాయి, హాయి హాయి
హాయి హాయి హాయి హాయి, హాయి భారతీ.
ఎంతగొప్పదానవమ్మ, ఏమి నీ యదృష్ట మమ్మ
వింత వింత సంతసంబు, వెల్లివిరిసెనే.
మనసు నిండినట్టి సుతుల, మహిమ గాంచినట్టి సుతుల,
కడుపునిండఁ గన్నయట్టి, కన్నతల్లివే.
ఒకరి బిచ్చమెత్తకుండ, ఒకరియింటి కరుగకుండ
పాలుబువ్వ పెట్టినట్టి, భాగ్యరాశివే.
కడుపు కందనీయకుండ, మనసు కుందనీయకుండ
సుతులఁ బెంచుకొన్నయట్టి, సుగుణరాశివే.
ఇరుగు పొరుగు వారు వచ్చి, బిచ్చమెత్తినపుడు కోరి
ధనము ధాన్య మిచ్చినట్టి, ధన్యరాశివే.
ఇంటిలోకి దొంగవచ్చి, ఇల్లు దోచుకొన్న వేళ
సుతుల గాచికొన్నయట్టి, సుగుణరాశివే.
ఎంతకష్ట కాలమైన, ఎంత దుష్టకాలమైన
అన్నవస్త్రములను సుతుల, కరసి కొందువే.

ఇరుగుపొరుగువారి బిడ్డ, లింటి కాడుకొనఁగ వచ్చి
సుతులఁ గొట్టుచున్న నైనఁ, గినియ నేరవే.
అమ్మనీదు శాంతమేమి, యనగ వచ్చు మేలు మేలు
అట్టి దింక నొక్కచోట, నరయఁ జాలమే.
ఎంతగొప్పదానవమ్మ, ఏమినీ యదృష్టమమ్మ
హాయి హాయి హాయి హాయి, హాయి భారతీ.

II

సంతసమయ్యెను జననీ.

సంతసమయ్యెను, సంతసమయ్యెను, సంతసమయ్యెను జననీ,
వింతగవింతగ స్వాంతములోపల, సంతసమయ్యెను జననీ ;
శాంతులు ధీరస్వాంతులు ఘనవే, దాంతులు దాంతులు జననీ,
మంతు కెక్కంగని మేధావంతులు, నీసుతు లందఱు జననీ ;
పరమపవిత్రము నీగృహమంచును, బలికెద రందఱు జననీ,
పరమభాగ్యములు నీగృహముందున, నిలచిన వందురు జననీ;
గ్రీష్మతాపమున గ్రుగ్గినవారికి, శీతజలంబులు జననీ,
శీతబాధలను జిక్కినవారికి, నుష్ణవస్త్రములు జననీ;
ఆకలిబాధకు తాళలేక ని, న్నడుగు వారలకు జననీ,
పాలుబువ్వయును బంచదారయును, బనసపండ్లు జననీ ;
ఎండతొందఱో తమతమ గృహములఁ, దిండిలేక జననీ,
నీగృహసీమకు వచ్చి ద్వారమున, నిలిచియుందురో జననీ ;
బిచ్చంబడిగినఁ జేతికొలదిగఁ, బ్రీతి నిచ్చితివి జననీ,
చేతికెముకయును బ్రేమకుఁ బరిమితి, లేదు నీకు మా జననీ;
బిడ్డలగాంచిన తల్లులలోపల, బేరుగాంచితివి జననీ,
కన్నబిడ్డలను గారాబంబునఁ, గాచికొందువో జననీ ;
పెంచలేక తమబిడ్డలఁ గొందఱు, నీగృహసీమకు జననీ,
పంపివేసినను గన్నబిడ్డలటు, వారిఁ గాచితివి జననీ ;
కొట్టినఁ దిట్టిన నఱకినఁ బొడిచినఁ, గోసివేసినను జననీ,
కోపరసంబును గానలేమ నీ, కోమల ముఖమున జననీ ;
శత్రుల మిత్రుల గాంచుచుండెదవు, సమభావంబున జననీ,
ద్వంద్వదూరవయి వర్తిలుచుందువు, దైవవాక్యమని జననీ ;
పంతము లేదిసుమంతయు నీకతి, బాధలొసంగిన జననీ,
శాంతము గనుఁగొన సంతసమయ్యెను, సంతస మయ్యెను జననీ.

—మండపాక పార్వతీశ్వర శాస్త్రి.

ఆఱవ ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయ మహాసభ.

౧౯౧౯ సం. నవంబరు నెల ౧౬వ తేదీ ఆది వారము అపరాహ్ణము గోఖలేమహాలునందు శ్రీ సూరి వేంకటనరసింహశాస్త్రిగారి అధ్యక్షతక్రింద ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయ మహాసభ సమావేశమైనది. సభాభవనము జండాల తోడనుగుమ్మటములతోడను అమర్చబడియుండెను. గంజాం, విశాఖపట్నం, గోదావరి, కృష్ణ, గుంటూరు, నెల్లూరు, కడప, చిత్తూరు మున్నగు జిల్లాలనుండి 300 మంది ప్రతినిధులు వచ్చియుండిరి. సభనలంకరించినప్రముఖులలో కొందరి నామములు:- జనార్దన.యస్. కుడల్కారుగారు (బరోడా) ,సి. నాగప్పగారు (మైసూరు), జోహానువానుమీాననుగారు (కలకత్తా), జస్టిసు టి. వి. శేషగిరిఅయ్యరుగారు, గొ. శర్మగారు, వి. రామదాసుగారు, కే. వి. లక్ష్మణరావుగారు, మహోపాధ్యాయ వేదం వేంకటరాయశాస్త్రిగారు, గౌ॥ కొండా వేంకటప్పయ్యగారు, అయ్యదేవర కాళేశ్వరరావుగారు, కా॥ నాగేశ్వరరావుగారు, టంగుటూరు ప్రకాశంగారు, సల్లా గురుస్వామిశ్రేష్ఠిగారు, ఆచంట లక్ష్మీపతిగారు, పండిత డి. గోపాలాచార్యులుగారు, యస్. కస్తూరిరంగయ్యంగారుగారు, చెలికాని లచ్చారావుగారు.

ప్రప్రథమమున వేదిపై బాలభటులు కర్పూరహారతులు నివ్వటిల్ల వందేమాతరాది ధ్వనులతో జాతీయగీతములం బాడిరి. పిమ్మట అష్టావధాని మైనంపాటి హనుమంతరావుగారి క్రింది స్వాగతమాలికను, దంటు సుబ్బావధానులుగారు మరికొన్నింటిని చదివిరి.

స్వాగతమాలిక.

భారతీయాంధ్రసోదరప్రభువులార!
నిర్మలజ్ఞాన సత్కళానిచయులార!
సత్కళాపరిపూర్ణులౌ సరసులార!
రాజకార్యధురంధర ప్రాజ్ఞులార!
మాతృభక్తిప్రపూర్ణులౌ మాన్యులార!
సకలజనవందనీయులౌ సాధులార!
యందుడీ స్వాగతంబు నో యన్నలార!
రాజధానీమహాదివ్య రత్నహార
మునకు నాయకమణియనఁ దనరు నెద్ది;
యాంధ్రులరవలు కన్నడీ యవనులితర
సకల జాతులవారి కాశ్రయము నెద్ది;
మెఱుగు వజ్రాలఁ గూర్చిన తిరుగుబిళ్ళ
వరకిరీటాగ్రమునఁ దాల్చి పరగు నెద్ది;
శరధితరగలవేచుఁ దుంపురులఁగలచి
మెల్లమెల్లనఁ బరతెంచు పిల్లగాలి
చేతిఁ బవలెల్ల నలయిక చెందినట్టి
బిడ్డలనుదృప్తి సేయుచు వెలయు నెద్ది;
కన్నులకు వీనులకు బొందఁగలిగినంత
సంతసం బురుతరసౌధ సమితిచేత,
చూడ నరుదైన బాజార్ల సొంపుచేత,
సంతతమ్ముగ ప్రదర్శన శాలచేత,
గానసహితంబులౌ నాటకములచేత,
మాన్యతరమౌనుపన్యాసమహిమచేత,
గురుతరంబగు పండిత గోష్ఠిచేత
ననవరతమిచ్చి లాలించు చలరు నెద్ది;
యల్ల చెన్నప్పపేట నలరు నెద్ది;
యట్టియీ చెన్నగరమో యాంధ్రులార
యిచ్చుచున్నది మీకెల్ల నింపుమీర
నందుడీ స్వాగతంబు నో యన్నలార!

ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్షులగు సామి వెంకటాచలం శ్రేష్ఠిగారు ప్రతినిధుల నాహ్వానముచేయు నుపన్యాసమును చదివిరి.

సోదర సోదరీ ప్రతినిధులారా,

ఆహ్వానసంఘమువారి తరఫునను చెన్నపురి

యందలి ఆంధ్రపౌరుల తరఫునను ఆంధ్రదేశమునందలి పలుప్రాంతములనుండి వచ్చిన మీకందఱకు స్వాగత మిచ్చుటకు నాకెంతయో సంతోషముగా నున్నది. మీ సౌకర్యములకు తగిన యేర్పాటులు చేయజాలనందులకు చింతించుచు మాలోపములను క్షమించ మిమ్ములనందరి ప్రార్థించుచున్నాను. నాస్నేహితులగు శ్రీ కలవల కన్నను శ్రేష్ఠిగారు తమ సోదరులగు రామానుజంశ్రేష్ఠిగారి అకాలమరణమువలన తమ కుటుంబమునకు కలిగిన అపారనష్టమువలన వారీపదవి నలంకరించి మీకందఱకు స్వాగత మిచ్చుటకు వీలుపడజాలనందులకు ఎంతయో చింతిలుచున్నాను.

గతసంవత్సరమున మహాసభ సమావేశమైన దాదిగ ఆంధ్రదేశాభ్యుదయమునకు ఎంతయో సేవచేసిన మహనీయులగు కలవలరామానుజంశ్రేష్ఠి, కందుకూరి వీరేశలింగంపంతులు, పోలవరం సంస్థానాధీశులు కీర్తిశేషు లైరి. వీరి మరణములవలన మనదేశమునకు అపారనష్టముకలిగినది. వీరేశలింగం పంతులుగారు ఆంధ్రభాషాభివృద్ధికిగాను నవీనమార్గములను ద్రొక్కి మన సారస్వతమును పునరుద్ధరించిరి. అజ్ఞానబంధురమైన మన దేశాచారములలో అనేక ఫలవంతములైన మార్పులను చేసి మన కృతజ్ఞతకు పాత్రులైరి. పోలవరమురాజుగారు దేశాభ్యుదయమునకు చేసిన సేవ అపారము. సంస్థానాధీశులు సయితము సామాన్యప్రజలతో కలిసి వారి కష్టసుఖములను కనుగొని వారికి తగిన సేవ చేయగలరని పోలవరంరాజుగారు లోకమునకు మార్గముచూపిరి. రామానుజము శ్రేష్ఠిగారు దానధర్ములు. పేదవాండ్ర నుద్ధరించిన మహనీయులు. చెన్నపురి నగరమునందే గాక, ఆంధ్రదేశమునం దంతటను ఉదారభావులని చాటిన ధీరులు.

ఆంధ్ర గ్రంథాలయోద్యమము.

రాజకీయ, సాంఘిక, సారస్వత, పారిశ్రామిక, ఉద్యమములందు వలె, గ్రంథాలయోద్యమమునందు సహితము ఆంధ్రదేశము ఉత్సాహము చూపుటయే కాక, బ్రిటీషుఇండియాలో ఇట్టి యుద్యమమును సంస్థాపించుటలో అగ్రగణ్యత వహించినదని చెప్పుటకు నేనెంతయో గర్వపడుచున్నాను. తగినంత ద్రవ్యసహాయము లేనందువలనను ఉత్సాహపూరితులగు యువకులు తగినంతమంది లేనందువలనను మనము ఉద్యమవ్యాపనమునకు నిరంతరము కృషిచేయుటకు అవకాశములు లేకపోయినను, 1914 సం॥ నుండియు గ్రంథాలయోద్యమము తృప్తికరముగనే పనిచేసినదని చెప్పవచ్చును. మనదేశమున గ్రంథాలయములు అక్కడక్కడ నెలకొల్పబడుచుండుటవలనను, పలువురీవిషయమున నుత్సాహము చూపుచుండుటవలనను గ్రంథాలయోద్యమము ముందెంతయో పనిచేయగలదను సూచనలు కనబడుచున్నవి. గ్రంథాలయములు ప్రజలలో విద్యాబీజముల నాటుట కెంతయో కృషిచేయగలవని అందరికిని తెలిసినవిషయమే. ఈయాదర్శమును మనము ముఖ్యోద్దేశ్యముగా నుంచుకొని, యుద్యమవ్యాపనమునకు పూనుకొనవలయును. గ్రంథాలయములు సారస్వతములను భద్రపరచుచు, ఏయేకాలమున సారస్వతము ఎంతవరకు అభివృద్ధిచెందుచున్నదియు మనకు సూచించుచు ప్రపంచమునందలి నాగరకతను నిర్ధారణచేయుచున్నవి. పాశ్చాత్య నాగరికతయొక్క ప్రథమదినములలో రాజులొకరొకరు పోరాడుకొనుచు గ్రంథాలయములను పరశురామప్రీతి చేయుచుండ ప్రఖ్యాతపండితాగ్రేసరులు గ్రంథములను భద్రపరచుచు అట్టివి నశించిన ప్రాకృతప్రజ్ఞావిశేషము

వలన మనోగతమైన గొప్ప గ్రంథములను లిపిగా చేయుచుండ సాగిరి. అట్లు గొప్పపరిశ్రమ చేసి భద్రపరుపబడిన గ్రంథములు మన అనుభవార్థము వచ్చినవి. గనుక వానిని పూర్వపు పరిశ్రమకు తగినంత రక్షణతో కాపాడుట మన విధ్యుక్తధర్మమై యున్నది. పూర్వము మనవారు గ్రంథములను గ్రంథాలయముల మూలముననో, పరంపరాగతకముననో, కాపాడి సారస్వతమును కొంతవరకైన దక్కించిన కారణముచేతనే, మన పూర్వచరిత్రకొంతవరకైనను మనకు తేటపడి మన భావిస్థితికి అనుభవపూరితములైన మార్గములను చూపుచున్నది.

సంచార గ్రంథాలయము.

గ్రంథాలయముల మూలమున దేశమునకు లభ్యపడవలసిన గొప్ప ప్రయోజనములు పొందదలంచితిమేని ఏవిధమున గ్రంథాలయము... ప్రయోగములు జనసామాన్యమునకు స... రగలవో అట్టి మార్గముల నాలోచింతము. వానిలో సంచార గ్రంథాలయములు, ప్రజలలో జ్ఞానబీజముల నాటుటకు చా...యుపయోగకరములు. ప్రజలకు గ్రా...మైక్యజీవితాదర్శములను, ఆరోగ్య మా... ...లను బోధించుటకును మాజికులాంతరు... ...గ్రాపు ప్రదర్శనములను ఏర్పాటు... ప్రజలను వలయును. ఈ సాధనముల ...లగ జేసి వారు అజ్ఞానాంధకారమునుండి ...లను, సంఘ సంఘమునకు చేయవలసిన ...సిన ప్రయోజనము వలన వారు బడయువ జీవితాదర్శముపట్ల ...ములను, చూపుచు, వారి...గలవు. జ్ఞానసం... అభిమానము కలుగచేయు ఉత్సాహము కలు... పాదనమునందు వారికి ...బిడ్డలను విద్యా... గజేయుచు తమ్ము...ను, ... వారికి కోరికపొడమ... వంతులుగా ...సికొన... గలదు. జ్ఞానాభివృద్ధికి పై మార్గములె కాక ఇతరవిధములుగను మనము చాలపని చేయవచ్చును. బాలురను, బాలికలను సమావేశపరచుచు వారి నాకర్షించు విషయములను సినిమాటోగ్రాపులలో ప్రదర్శించుచుండవలయును. ప్రాథమిక, మాధ్యమిక విద్యాలయములను నెలకొల్పి వారికి విద్యాదానము చేయుచుండవలయును. వీనివలన వారిజీవితమున నెన్నియో మార్పులు కలుగగలవు. దేశాభ్యుదయమునకు వారు పాటుపడుటకు ఉత్సాహము చూపినవార మగుదుము. మనము గ్రంథాలయములను నెలకొల్పి పలు ...స్త్రములను సంబంధించిన గ్రంథము ల... ...ంచిన యెడల వారు వానిని చదివి, జ్ఞానవంతులగుటయే గాక మన దేశక్షేమమునకును ఎంతయో సహాయభూతులు కాగలరు.

...క దేశముయొక్క గ్రంథాలయములు ...కత, సారస్వతము, కళాభివృద్ధులకు, రాజకీయ పారిశ్రామిక ఆర్థికాభివృద్ధులకెంతయో పనిచేయగలవు. విజ్ఞానమునకు గ్రంథాలయములు ధనాగారములని చెప్పవచ్చును. ఇందువలననే మనవారు గ్రంథములను కోశములని పేర్కొనుచుండెడివారు. మానవసంఘమునకు గ్రంథాలయములు చేయు సేవ అపారము, అనంతము. ఈరహస్యమును బరోడా, మైసూరు సంస్థానాధీశులు కనుగొని గ్రంథాలయోద్యమవ్యాపనమునకు ఎంతయో పని చేయుచున్నారు. స్వదేశ సంస్థానాధీశుల యాదర్శములనైనను గ్రహించి మన ప్రభుత్వమువారీ విషయమున ముందంజ వేయకుండుట విచారకరము. ప్రభుత్వమువారు ఈ విషయమున నికనైనను శ్రద్ధ దీసికొని, గ్రంథాలయో...భివృద్ధికి పనిచేయ ప్రారంభించి ప్రజలలో... ...ములను ...దజల్లుట ...వసరము.

ఈ మహాత్కార్యమువలన వారు ప్రజాసానుభూతిని తప్పక బడయగలరు.

పూర్వపు మనదేశపు రీతిగనే జ్ఞానము బ్రాహ్మణుల సొత్తైనట్లు పాశ్చాత్యదేశములలోను మతగురువుల యధీనముననుండు కాలమున ఈ గ్రంథాలయములు దేవస్థానములకును, మతములకును సంబాధించియుండెడివి. తదుపరి జ్ఞానాభివృద్ధికై యేర్పడిన సంఘములకు సంబంధమైన గ్రంథాలయములు నెలకొల్పబడినవి. అట్టివానిలో లండనునగరముననుండు 'లా లైబ్రరి' యనునది 15 వ శతాబ్దమున జాను పెదురుసెల రను వారి మరణశాసనమున ఇవ్వబడిన ధనసహాయముచే నేర్పరుపబడిన దగుటచే మిక్కిలి పురాతనమైనదని చెప్పవచ్చును. 'ఇన్నరుటెంపిలు' గ్రంథాలయము 16 వ శతాబ్దమున నెలకొల్పబడి 17 వ శతాబ్ద మధ్యమమున విలియం పెటిటు అనువారి ధనసహాయముచేత అభివృద్ధిపొందినది. ఇది కాక ఒక్కశిలాశాస్త్ర సంఘమునకు సంబంధించిన గ్రంథాలయముననే నలుబది వేలు అచ్చొత్తింపబడిన గ్రంథములు, అనేక వ్రాతప్రతులు ను ఉన్నవన్నచో ఆగ్రంథాలయ ప్రాముఖ్యతను వేరుగ చెప్ప నక్కరలేదు. విశ్రాంతిసంఘ గ్రంథాలయములు [illegible] దేశమున ననేకములు కలవు. అట్టిసంఘముల సభ్యులు దినచర్యానంతరము కొంత కాలము గడపుటకు సంతోషప్రదమైన గ్రంథముల నీ గ్రంథాలయములలో సమకూర్చ సాగిరి.

పాశ్చాత్య దేశములయందలి పురపారిశుద్ధ్యసంఘపు గ్రంథాలయములు చేయుచున్న పనిని గురించి మీకు కొంత తెలుపతలంచితిని. ఈవిషయమున మీ సానుభూతి [illegible] యున్న. ఈ [illegible]గులపద్ధతులు మ[illegible]

ప్రవేశపెట్టి పనిచేయవచ్చును. అప్పుడు భారతదేశమునం దంతటను పురపారిశుద్ధ్య సంఘములవారు ఈ కార్యమునకు పూనుకొనుటకు మనము నిరంతరము ఆ దోళనము చేయుటకు అవకాశము లుండగలవు. 1850 సంవత్సరమున విలియం ఎవర్టుగారు ఇంగ్లండు దేశములో ప్రజాగ్రంథాలయముల స్థాపించుటకు గాను పార్లమెంటువారిచే చట్టము నొకదానిని చేయించిరి. 1835 సంవత్సరమున బ్రిటిషుమ్యూజియముల పాలనా విషయముల నాలోచించుటకును, 1849 సంవత్సరమున గ్రంథాలయముల యావశ్యకతను గురించియు నాలోచించుటకును పార్లమెంటువారిచే నియమింపబడిన యుపసంఘములవారి నివేదికల వలన పార్లమెంటువారు ఈకార్యమునకు పూనుకొనవలసి వచ్చినది. ఈ యుపసంఘనిర్మాణములకును ఎవర్టుగారే మూలకారకులు. వారే పెద్దపెద్దపట్టణములలో మ్యూజియములలో నెలకొల్పుటకు పార్లమెంటువారిచే నింకొక చట్టమును చేయించిరి. గ్రంథాలయ నిర్మాణములకుగాను వసూలుచేయబడిన అర్ధపెన్ని శిస్తువలన ఆ మొబలన [illegible]వగా రానందున ఈరెండుచట్ట
పోయినది. మొదట ప్రయోజన మంతగా లేక
లయ చట్టము 1850 సంవత్సరమున గ్రంథా
లకు అన్వయింపస్కాట్లాండు ఐర్లండు దేశము
బడినవి. 1854 సంబడుటకు మార్పులు చేయ
వారు పెన్నిశిస్తు సంవత్సరమున స్కాట్లాండు
సవరణచేయించుకొని వేసికొనుటకు చట్టమున
మున ఐర్లండువారు [illegible]. 1855 సంవత్సర
రమునకే స్వాతంత్ర్య మయితము ఈ యధికా
ఇంగ్లండువారు స్వాతంత్ర్యము ను బడసిరి.
[illegible]మిలా పెన్నివంయితము సంవత్సరము
[illegible] శిస్తు వేసికొనుటకే

అధికారమును పొందిరి. 1892 సం॥న గ్రంథాలయ చట్టమున మార్పులనేకములు చేయబడినవి. 1893 సం॥ నుంచి చట్టమును కార్యరూపమున బెట్టుటకు శిస్తుచెల్లించువారినుండి స్థానికసంఘములవారికి పార్లమెంటువారు అధికారమిచ్చిరి. ఆంగ్లదేశపు గ్రంథాలయ చట్టమునొకదానిని పరిశీలించిన అది స్థానికసంఘముల కింత స్వాతంత్ర్యమిచ్చుచున్నది యని తేటపడగలదు. స్థానికసంఘసభ్యులఆమోదమును బడసిన తప్ప గ్రంథాలయములను నెలకొల్పుటకు వీలులేదు. ఆయా ప్రాంతములవారి అభిప్రాయమునుబట్టి శిస్తు సయితము రెండు పెన్నీలకు హెచ్చించుకొనుటకు పార్లమెంటువారు స్థానికసంఘములకు అధికారమునిచ్చిరి. గ్రంథాలయములనే కాక వాని కనుబంధముగా శాస్త్రాలయములను ప్రదర్శనశాలలను, కళాశాలలను నిర్మించుకొనుటకును స్థానికసంఘములవారికి స్వాతంత్ర్య మీయాబడినది. తగిన ద్రవ్యము వసూలు కానందున కొన్నిచోట్ల ఈకార్యము లన్నిటిని నెరవేర్చుటకు వీలులేకపోయినది. పరిపాలనావిషయమున గ్రంథాలయాధికారులకే సర్వస్వాతంత్ర్యము లీయబడినవి. గ్రంథాలయముల భవనముల నిర్మించుకొనుటకును, గ్రంథాలయములకు కావలసిన గ్రంథసామగ్రిని కొనుటకును వారికి అధికారమీయబడినది. 1887 సంవత్సరమువరకు గ్రంథాలయోద్యమము దేశమున అంతగా వ్యాపించకపోయినను విక్టోరియా రాణిగారి జ్యూబిలీ మహోత్సవానంతరమునుండియు ఆమెగారి జ్ఞాపకార్థము గ్రంథాలయము లనేకములు నెలకొల్పబడసాగినవి. 1900 సం॥న ఆండ్రూ కార్నీజీ గారు ఇంగ్లండు, స్కాట్లండు దేశములలో గ్రంథాలయ భవనముల నిర్మించుటకుగాను ఇచ్చిన విరాళములవలన గ్రంథాలయోద్యమము విరివిగా అభివృద్ధి పొందుటకు అవకాశము కలిగినది. కార్నీజీగారి మహత్కార్యమువలన 1886 సంవత్సరమున పురపారిశుద్ధ్య సంఘములవారి యాధీనముననున్న గ్రంథాలయముల సంఖ్య 146 నుండి 1910 సం॥న 556 కు హెచ్చినది. కార్నీజీగారి సహాయమున ఇగ్లండునందలి 163 ప్రదేశములు 1900—10 లలో గ్రంథాలయములను నెలకొల్ప కలిగినవి.

అమెరికాదేశము గ్రంథాలయోద్యమమునకు ప్రధాన స్థానము. ఆదేశమె ఈవిషయమున ఇతరదేశములకు మార్గదర్శి యైనది. ఆ దేశమున ప్రతిచోటను గ్రంథాలయములు నెలకొల్పుటకుగాను చట్టములనేకములు చేయబడినవి. ఫ్రాన్సు, జర్మనీదేశములలో సయితము గ్రంథాలయోద్యమము బాగుగా పనిచేసినను జర్మనీయే గొప్పగ్రంథాలయములకు పుట్టినిల్లని పేరుపొందినది. ప్రష్యాదేశమున గ్రంథాలయోద్యమశాస్త్రమును యువకులకు బోధించి వారి నీ యుద్యమమున తర్ఫీతుచేయుటకు శిక్షణాలయములనేకములు గలవు. గ్రంథాలయములద్వారా ప్రజాసామాన్యమునకు జ్ఞానభిక్ష నిచ్చుటను పాశ్చాత్యదేశములవారు చేయుచున్న పరిశ్రమ వర్ణింపనలవికాదు.

మన భారతదేశమున గ్రంథాలయోద్యమము బరోడా మైసూరు రాజ్యములలో తప్ప ఇతరచోట్ల అంత హెచ్చుగా పనిచేయులేదు. బ్రిటీషు ఇండియాలోగల గ్రంథాలయములు ఆంగ్లదేశపు పద్ధతుల మీద నిర్మింపబడి, అచ్చటచ్చట పనిచేయుచున్నను వానివలన ప్రజలకంత లాభము కనుబడుటలేదు. వానిలోని గ్రంథముల నితరులకు ఎరువిచ్చుట దుర్లభము. భవనములు తగినంత అనుకూలమైనవి కావు. కన్నెమారా గ్రంథాల

యమే ఈవిషయమున మనకు దృష్టాంతము. మదరాసు మైల్సుపత్రిక "ఈ గ్రంథాలయము పోషింపబడిన కొద్దిపాటి గుమస్తాల, బంట్రోతుల నిద్రాగార"మని వ్రాసిన వాక్యములు తగియున్నవి. ఈగ్రంథాలయపు భవనమును బాగుపరచినగాని, నవీనపద్ధతుల మీద గ్రంథాలయమును నడుపుచుండినగాని దానివలన మనకేమియు లాభ ముండజాలదు.

ప్రభుత్వమువారుగాని, కార్పొరేషను వారుగాని గ్రంథాలయోద్యమమున శ్రద్ధవహించి ప్రత్యేకసంఘములను నియమించి, దేశమునందలి పలుచోట్ల గ్రంథాలయముల నెలకొల్పవలయును. ఈవిషయమున స్థానిక సామ్రాజ్య ప్రభుత్వములవారి అభిప్రాయ మేమియో మనము కనుగొనుట ఆవసరము.

చెన్నపురి సారస్వతసంఘమువారి గ్రంథాలయము మాత్రము నవీనపద్ధతులమీద బాగుగా పనిచేయుచున్నది. కాని అందు సామాన్యప్రజలకు ప్రవేశము లేదు. కావున మనకు దానివలన లాభమేమియు లేదు.

చెన్నపురి ఆంధ్రసభవారు రెండు సంవత్సరములక్రిందట ఆదర్శ గ్రంథాలయము నొకదానిని నెలకొల్ప నిశ్చయించిన మా యుద్యమమును మీకు తెలుపుటకు కుతూహల పడుచున్నాను. తాత్కాలికోత్సాహపూరితుల మగుచు ఈవిషయమున మేమప్పుడు చాల పనిచేసినను ఆ యుత్సాహము ఇప్పుడు తగ్గిపోయినదని చెప్పుటకు నాకే అవమానకరముగనున్నది. మే మప్పుడు రూ 2,250 లు ప్రజలనుండి వసూలు చేసితిమి. పిఠాపురము రాజుగారు వేయి రూపాయల నీ యుద్యమమున కిచ్చి ఎంతయో సహాయముచేసిరని చెప్పుటకు సంతసించుచున్నాను. మనదేశమునందలి పండితులను గ్రంథకర్తలను ప్రోత్సాహపరచి వారి గ్రంథములను కొనుట మాయాదర్శమై యుండెను. ఈకార్యము నిర్విఘ్నముగా నెరవేరవలయునన్న యెడల నుత్సాహపూరితులగు యువకులు ముందంజ వేసి పనిచేయవలయును. ఈకార్యమునకు స్వార్థత్యాగ మత్యవసరము. దేశోన్నతికి ఈపాటి స్వార్థత్యాగమును మనవారు చూపక పోయినయెడల నేమిప్రయోజనము. దేశాభిమానమును, దృఢమనస్సును గలవారే ఈ యుద్యమాభివృద్ధికి ఆవశ్యకము.

అధ్యక్షుల యుపన్యాసమును వినవలయునని అతికుతూహలముతో నుండు మీయుత్సాహమునకు నేనిక నడ్డమురాను. మన దేశమునందు మనకు అభిమానముండు నేని, మన పూర్వనాగరికతయందు మనకు గౌరవముండు నేని, మనసారస్వతమునందు మనకు అభిమానముండు నేని, మీ॰ అజ్ఞానసోదరునియెడ మీకు సానుభూతియుండు నేని, ఈయుద్యమమును ఫలవంతము చేయుటకు నిరంతరము కృషిచేయ మిమ్ముల నందరిని ప్రార్థించుచున్నాను.

పిమ్మట కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావుగారు శ్రీ సూరి వెంకట నరసింహశాస్త్రిగారిని సభాధ్యక్షులుగ నుపపాదించుచు వేంకట నరసింహశాస్త్రిగారి కార్యదీక్షయు వారి కార్యసాధనాచాకచక్యమునుగుఱించి పొగడిరి. చెలికాని లచ్చారావు, తిత్తి బలరామయ్య, సి. వెంకటరంగము శ్రేష్ఠి, యస్. నరసింహారావు, అద్దంకి సత్యనారాయణ శర్మగార్లు బలపరచిరి. అంతట వేంకటనరసింహశాస్త్రిగారు పుష్పమాలాలంకృతులై అగ్రాసనాధిపత్యము, కరతాళధ్వనులు చెలరేగ, వహించి తమ యుపన్యాసమును జదివిరి.

శ్రీః
శారదాంబాయై నమః.

ఉ॥ "అమ్మల గన్నయమ్మ, ముగురమ్మల
మూలపుటమ్మ, చాలబె
ద్దమ్మ, సురారులమ్మ కడుపారడి
బుచ్చినయమ్మ, దన్నులో
నమ్మిన వేల్పుటమ్మల మనమ్ముల
నుండెడియమ్మ, దుర్గ, మా
యమ్మ కృపాబ్ధి, యిచ్చుత మహత్త్వ
కవిత్వ పటుత్వ సంపదల్॥"
(ఆంధ్రభాగవతము.)

శ్రీ లింపా [illegible] విజయ [illegible] యందు కృష్ణవేణీ దూది [illegible] పు [illegible] ద పురమున గౌతమిచ [illegible] పెన్న అంగరతులు పెట్ట [illegible] యందగింప, బారువ [illegible] మాన్నప్రాశన మొనర్చి ఇంచుక మెతుకుం గతుక నేర్చి, శిశుత్వము గడపి, యౌవనప్రాదుర్భావమున సర్వకళాపరిపూర్ణయై, సమానులలో నుత్తమస్థానము నలంకరించుటకో యన ఆంధ్ర గ్రంథాలయోద్యమము విశ్వవిద్యాలయ స్థానమును, రాజధానియునైన చెన్నపురిచేరెను. ఆంధ్రభాషాపురోవృద్ధికి మార్గదర్శకు లగు శ్రీ వీరేశలింగము పంతులుగారును, విద్వత్పోషకులై భాషాపోషకులగు మ. రా. రా. శ్రీ కొచ్చెర్లకోట కృష్ణారావు పంతులుగారును కీర్తిశేషు లగుట మన దురదృష్టము. వారి యాత్మ శాంతికై యీశ్వరుని ప్రార్థింపుచు వారిని భాషాసేవయందనుకరించుటకు నెల్లరకు శక్తికల్గుగాక యని పరమేశ్వరుని ప్రార్థించుచున్నాను.

గ్రంథాలయోద్యమము.

గ్రంథాలయోద్యమ మన నేమి? దీని స్వరూపస్వభావము లెట్టివి? దీనికి ప్రాప్యమెద్ది? వ్యాప్తి యెంతవరకు? ఈ యుద్యమముతో ప్రత్యేక సంబంధములేని సామాన్య జనులకు గ్రంథాలయ మనగా పుస్తకములను భద్రపరచి యచ్చటికి వచ్చు పాఠకులకు వాని జదువనిచ్చు స్థానమనియు, గ్రంథపాలకుడు (Librarian) అనగా పుస్తకములకాపరి యనియు నర్థమగును. ప్రాచీనగ్రంథాలయములును ప్రస్తుతము మనదేశమున దొరతనమువారిచే నిర్వహింపబడుచున్న గ్రంథాలయములును అట్టివే. కాని యాధునికనాగరకతయందు నభివృద్ధిగాంచిన గ్రంథాలయము నట్టిది కాదు. అది సార్వజనీనవిశ్వవిద్యాలయము. జనసామాన్యమునందిమిడియున్న ప్రతివ్యక్తికిని దేశకాల [illegible]ముల ననుసరించి జ్ఞానదాన మొనర్చునది [illegible]థాలయము. ఇట్టి గ్రంథాలయము వల [illegible] నొందుటకు వానివద్ద కరిగి తీరవ [illegible] గ్రంథాలయమున కరుగలేని వారికి [illegible]లయమే అరుగుచుండును. మరియు [illegible]ములవలన కలిగెడు లాభము కేవల [illegible] పఠనమువలన నలవడు బుద్ధివి [illegible]మాత్రమే కాదు. సంపూర్ణమనుష్యత్వమును వికసింపచేయుటకు తగిన సాధనముల నన్నిటి నవలంబించి తత్సిద్ధికొరకు కృషి సల్పుటయంతయు గ్రంథాలయోద్యమకార్యములో చేరినదే. కావున మరియొకచో నేను చెప్పినట్లు "మనుజుని జీవితమును పవిత్రవంతముగను పురుషార్థసాధకముగను [illegible]యుటయే" గ్రంథాలయోద్యమముయొక్క ప్రాప్యమై యున్నది.

ఈయుద్యమపక్షమున జరుగు కార్యములను రెండు భాగములుగా విభజింపవచ్చును. 1 ఉద్యమవ్యాపనము. 2 ఉద్యమనిర్మాణము. మొట్టమొదట ఈ విషయములను గూర్చి పా[illegible]శ్చాత్యదేశము[illegible]ంను, ఆ దేశము... [illegible]

రించి యుద్యమప్రచారణచేయుచున్న బరోడా దేశమందును జరుగుచున్న పనిని గూర్చి కొంత ముచ్చటించెదను.

"ఉద్యమవ్యాపనము"

అనగా గ్రంథాలయములను దేశమంతటను స్థాపించుటకు తగినప్రోత్సాహమును జనులయందు పురికొల్పుట, స్థాపించిన గ్రంథాలయముల యుపయోగములను గూర్చి జనసామాన్యమునకు బోధించి వారలను అట్టి లాభమును పొందునట్లు చేయుట. నిరక్షరకుక్షులు కలికమునకైన దొరకని పాశ్చాత్యదేశములయందుకూడ నీయుద్యమవ్యాపనమును గూర్చి జరిగెడుకృషి యనంతము. ఇందుకొరకై ప్రత్యేకసభలు సమావేశములు [illegible] డుచుండును. ప్రత్యేకసంఘము [illegible] వార్తాపత్రికలయందు నుద్యమ [illegible] ను గూర్చి యనేకవ్యాసములు [illegible] పబడుచుండును. ఒక్కొక గ్రంథ [illegible] యొక్క విశేషాంశములను సమర్థుల [illegible] లు పత్రికలయందువర్ణించుచుందురు. బ[illegible]ల్లలు నెలవుదినములయందు విహారములకొరకు జట్లుగా చేరి వెడలునపుడు వారలతో గ్రంథాలయములనుండి విద్వాంసులు పంపబడుచుందురు. ఈ విద్వాంసులు పిల్లలకు పనికివచ్చు విషయములనుగూర్చి యుపన్యసించి, యావిషయము విపులముగా నే[illegible] గ్రంథములయందు వ్రాయబడి యుండెనో ఆ గ్రంథనామములను వారికి తెలిపి, [illegible]వి తమగ్రంథాలయమున దొరకునని ప్రోత్సాహము చేయుచుందురు. కూలివాండ్రు [illegible]నిచేయు కర్మాగారములయొద్ద గోడబల్లలమీద వారల కుపయుక్తములగు గ్రంథముల పేర్లును అవిదొరకుగ్రంథాలయముల పేర్లును వ్రాసి ప్రకటించుచుందురు. [illegible] లయముల యందుండు ప్రత్యేకపుగదు[illegible] పేరుపొందిన క్లబ్బులపరమునందుంచి యా క్లబ్బులలో చేరిన సభ్యులకు గ్రంథాలయములయందభిరుచిని జనింపజేయుదురు. ఇట్లు ప్రతివ్యక్తికిని గ్రంథాలయములయందు తీవ్రమగు అభిమానము కల్పింపబడును. ఇక

ఉద్యమనిర్మాణము.

గ్రంథాలయములు సామాన్యముగా రెండు తరగతులని చెప్పవచ్చును. 1 స్థాయిగ్రంథాలయములు, 2 సంచార గ్రంథాలయములు. "సంచార గ్రంథాలయముల"నగా: ప్రత్యేకముగా స్థా[illegible]యి స్థాపించుటకు నీ[illegible] జన సామాన్యమున [illegible]మునట్లు ప్రత్యేకముగా [illegible]పెట్టెలలో పుస్తకములు [illegible] కంపి, గ్రంథములను చదువునట్లు చేయుచుంద[illegible]రు; బడిపిల్లల కుపయుక్తములగు గ్రంథము[illegible] ఉపాధ్యాయుల పరముగ నివ్వబడుచుండును; ప్రత్యేకభాండాగారియొక్కయు బీదలునివసించు కు[illegible]గులకు గ్రంథములను గొనిపోయి చదువగల వ్యక్తి పుస్తకముల నిచ్చియు, చదువలేనివారికి స్వయముగా చదివిచెప్పియు, జ్ఞానతేజమును వెదజల్లుచుండును; ఇట్లే వైద్యశాలలకును పుస్తకములను బంపుచుందురు. "స్థాయిగ్రంథాలయముల"యందు "లోకోభిన్నరుచిః" అను న్యాయానుసారముగ నెల్లరకు వారివారిరుచుల కనుకూలమగు జ్ఞానోపార్జనసాధనములు కల్పింపబడుచుండును. బొమ్మల పుస్తకములు చూపబడును; సాంకేతికశాస్త్రజ్ఞులకు తగిన గ్రంథములు వారల యుపయోగముకొరకు సేకరించబడును. స్త్రీల కుపయుక్తములగు గ్రంథములు ప్రత్యేకముగా నుంచబడును. ఉద్గ్రంథములు కావలసినవారల కవియు సిద్ధముగా నుంచబడును. "ప్రతివ్య[illegible]కి తగిన

గొప్పవిషయమునుగూర్చి తీవ్రముగ చర్చ జరుగుచుండెను. అందు విశ్వ విద్యాలయ విద్యార్థులు సహాయులగుచుండిరి. నెలకు రెండుమారులు గానసభలు జరుగుచుండెను. అప్పుడప్పుడు వీథినాటకములు, నాట్యములు, ఉపాహారప్రవిందులు కూడ జరుగుచుండెను." ఇక రెండవ ప్రమాణము. వజీదాలీగారు మనదేశమున జనసామాన్యమునకు విద్యగరపుట కవలంబింపవలసిన సాధనములను గూర్చి ప్రశంసింపుచు ఇట్లు చెప్పియున్నారు. "విద్య వ్యాపింపచేయుటకు అవలంబించు సాధనములలో అక్షరము లొక సాధనము గాని యది యొకటిమాత్రమే సాధనము కాదు. కావున నక్షరములు నేర్పకనే మనుజుని జ్ఞానవంతునిగ జేయవచ్చును. విద్య యనగా మనుజుని భౌతికశరీరమును మనస్సును అభివృద్ధినొందించుట. అట్టిజ్ఞానము నిచ్చుసాధనములలో పుస్తకము లొకసాధనము. అట్లే చిత్రకళలు, వ్యాయామములు, పురాతనకథలు మొదలగునవి. ఏయొక్క సాధనమును చాలదు. అన్నిటిని సంపుటీకరణము చేయవలసియున్నది. మన జానపదులకు నిచ్చు విద . నొకభాగముమాత్రమే సారస్వత సంబంధించినదిగా నుండవలెను. మ యింతకన్న పెద్దదియగు కార్యక్షే వినియోగించవలెను. మనదేశము ఆధ్యాత్మికవిద్యను వ్యాప్తినొందించు మనపూర్వు లవలంబించిన సాధనముల నము గ్రహించవలెను నటుడు, జంగ లు చెప్పువాడు, చిత్రకారుడు, కథకు నాయకుడు, పహిల్వాను మొదలగు వా వలని జ్ఞానవ్యాపనమందు మనకు సహా నుగా తీసికొనవలెను. ఇట్టి విద్య సంఘముగ పాఠశాలలయం వడదు. మనుజుని పరివేష్టించియున్న వాతావరణము నంతను ఒకపెద్దపాఠశాలగా మనము మార్చవలయును." కావున వ్యక్తియొక్క అభివృద్ధికి కేవల చతురక్షర సంయోగమే కాక, ఇంక నెన్నియో సాధనములు ఉన్నవనియును, వాని నన్నిటిని అవలంబించినగాని ఆవ్యక్తియం దిమిడియున్న సర్వశక్తులును విజృంభింపజాలవనియు మనకు దృఢమగుచున్నది. మఱికొన్ని ప్రమాణములు: శ్రీయుత చల్లా శేషగిరిరావుగారు గ్రంథాలయసర్వస్వమందిట్లు వ్రాసియున్నారు. "గ్రంథాలయ స్థాపనవలన ప్రతిగ్రామమును దేశమునకు బలకరమగు పునాది కాగలదు. మన జాతీయప్రతిష్ఠాపన లన్నియు దేశౌన్నత్యమునకు శాశ్వతసహాయము నొసంగగలవు కాన ప్రజాహిత జీవనమున కంతయు గ్రంథాలయములోనే బీజములు మొలకలెత్తవలెను. అంతకన్నను ప్రస్తుతస్థితిలో ప్రజాహిత జీవనాభివృద్ధికి సాయపడు ప్రతిష్ఠాపనలు వేరు కానరావు. గ్రంథాలయము లిట్టిమహాశయములను, ఆడంబరరహితముగా త్వరలో ఫలోన్ముఖమునకు తేగలవు."

విద్యను నాగోజీభట్టుగారు 'పరమోత్తమ పురుషార్థ సాధనీవిద్యా' అని నిర్వచనము చేసినారు. కావున గ్రంథాలయములు కేవల విద్యావ్యాపక సాధనములే యని కొందరు చెప్పినను వజీదాలీగారు చెప్పినట్లు మనను పరివేష్టించిన వాతావరణమంతయును, ఒక పెద్దపాఠశాలగా మార్చవలసియున్నది. ఇందుకు మనము గ్రహించవలసిన ధర్మసూత్ర మొకటి కలదు. మనము పాశ్చాత్యవాసనలతో నిండి వారి సాంప్రదాయములనే సిద్ధాంతములని స్వీకరించుటచే ఎన్నియో తప్పుదారులకు దిగియుంటిమి. పాశ్చాత్య సిద్ధాంతములకు తము ప్రత్యేక వ్యక్తి

స్వాతంత్ర్యము. సంఘశక్తులను సమీకరణము చేయుట వారికి తెలియదు. అందుచేతనే వారి సాంఘికవాతావరణమునందును, ఆర్థిక స్థితులయందును, సంతత మన్యోన్యస్పర్థలచే విప్లవములు కలుగు చుండును. మన సంఘ నిర్మాణము, అన్యోన్యసహాకారముచే గల్గెడి సమష్టిభావముపై నాధారపడియున్నది. కావున పాశ్చాత్యదేశములయందు "Division of labour is carried to the extreme. There is not that integration of social forces there which is the ruling principle adopted in the construction of our Social Organism" ఈవిషయమునే రాధాకమలముఖర్జీగారు 'Foundations of Indian Economics' అను గ్రంథమున విపులముగా వర్ణించియున్నారు. విషయము గొప్పది. వివాదభూయిష్ఠమైనది. ఈవిషయమును గూర్చి యే నిక్కడ చర్చించుట అప్రస్తుతము. కావున నేనిప్పుడు చెప్పు విషయ మేమన సంఘశక్తులనన్నిటినీ ఏకముఖముగ చేయుటయు, పురోభివృద్ధికిచేయు ప్రయత్నములయందు అన్యోన్యవిరోధము లేకుండునట్లు సంఘమునందు సమష్టిభావమును పెంపొందించుటయు, మన భారతభూమియందు సాంప్రదాయ సిద్ధముగా వచ్చుప్రతిష్ఠాపనలన్నిటియొక్క ముఖ్యసూత్రము. ఇదియే సంఘవిప్లవముల నణచగల గారుడమంత్రము. లోకకల్యాణము ను సమకూర్చు పరుసవేది. మనదేశ దేవాలయములు, గ్రామసంఘములు, ఉత్సవములు, యాత్రలు మొదలగు ప్రతిష్ఠాపనల తత్త్వమును మన మారసిన, ఈసూత్రము మనకు గోచరము కాగలదు. కావుననే మనదేవళము, వివాహములకు సాక్షి, ధర్మశాస్త్రచర్చలకు సభాభ[illegible]ము, పరదేశీయులకు ధర్మశాల, పనివా[illegible]పు, సన్యాసులకు మఠము, భక్తవరుల కునికిపట్టు. ఇదియది యననేల? ప్రజలకు జీవనాధారమై, విద్యాపోషకమై, ఆనందాంబుధియై దేవళంబు విరాజిల్లుచుండు. పూర్వపు మన గ్రామసంఘముల చరిత్రము పరికించినను జనసామాన్యమునందు సమష్టిభావమును వృద్ధిపరచుచు వారలకు జ్ఞానాభివృద్ధి కెట్లు సహకారిగానుండెనో మనకు బోధపడగలదు. ఇట్లే ఇతరప్రతిష్ఠాపనలును. ఈప్రాచీన ప్రతిష్ఠాపనలలో కొన్ని సంపూర్ణముగ నశించినవి. కొన్ని నామమాత్రావశిష్టములుగ నున్నవి. కాని సంఘశక్తులనన్నిటి నెక్కచో జతపఱచి, ప్రజలయందైక్యభావమును వృద్ధిపరచుచు, వారల జ్ఞానాభివృద్ధికి సాధనభూతమగు ప్రతిష్ఠాపనయొకటి మన దేశపు నూతనపరివేష్టనలకును, నూతనభావములకును అనుకూలమగు నట్లును, ప్రాచీనసాంప్రదాయములకును, పరిజ్ఞానములకును, ధర్మసూక్ష్మములకును, విరోధము లేకుండునట్లును ఒకప్రతిష్ఠాపన ఆధునికకాలమున దేశతారకమై వెలయవలసివచ్చినది. అదియే ఆంధ్రగ్రంథాలయము. నిష్పక్షపాతబుద్ధితో చూచిన అంతకన్న వేరొండు శరణ్యము కాన[illegible]దు.

ఇది యంతయు భావనాప్రపం స్వా
ణమేనా లేక అనుభవముమీదకూడ
లయము లిట్టిపనులు చేయుచున్నవా!
గల సామర్థ్యము వీనియందు గలదా?
యది యననేల ? కొందరు అడుగుచ
ఈయుద్యమమందు 'జీవకళ' ఉన్న

అనువిషయ మిక్కడ చర్చనీయము
కళయున్నదో లేదో నిర్ణయించుటకు గు
అట్టిగుర్తు నొక్కదానినిమాత్ర మిక్కడ
రించెదను. సంఘమునం దుద్భవించు
నూతనశక్తులను గమనించి వానిని సరి
మార్గముల న[illegible]బరు తగినసామర్థ్యము

యుంటయే యూగుర్తు. ఇట్టిది ఆంధ్రగ్రంథాలయమందు కలదనుటకు రుజువు ఏదియన :- ప్రస్తుతము మనదేశమందు తీవ్రముగ చర్చజరుగుచున్న విషయములు మూడు. మొదటిది 'అంతమొందినదని చెప్పుకొనుచున్న ఐరోపామహాసంగ్రామము' రెండు 'రానున్నవని చెప్పుకొనుచున్న రాజ్యాంగసంస్కరణములు' మూడు సాడ్లరు కమ్మిషను (Sadler Commission) చే ప్రచురింపబడిన కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయ విచారణసంఘనివేదిక.

ఈ మూడువిషయములకును మన గ్రంథాలయమునకును సన్నిహిత సంబంధము కలిగి ఈ మూడుసమస్యలకును సంపూర్ణ సమాధానము మన యుద్యమ మిచ్చుచున్నది. అన్యోన్యస్పర్థ విలయమునకు కారణభూతమనియు, సంఘసమష్టి లోకకల్యాణసాధనమనియు ఐరోపామహాసంగ్రామచరిత్ర ప్రపంచమున కుద్ఘోషించినది. ఈ సంఘసమష్టిని వృద్ధిపరచునదియే మన గ్రంథాలయము. సంఘమందుచేరిన వివిధాంతరములుగల వ్యక్తులను ఏకత్ర సమావేశపరచి అన్యోన్యసహాయముచే సమష్టిసంఘమునకును ప్రత్యేకవ్యక్తికిని అభివృద్ధి నిచ్చునది మన గ్రంథాలయము. ఇట్టి అన్యోన్యసహాయ మెట్లు గ్రంథాలయమూలమున కల్గగలదో స్థలాంతరమున నేను వివరించియుంటిని. గ్రంథవిస్తరభీతిచే నిచ్చట వదలితిని. మాంటేగ్యుమహాశయుడు ప్రచురించిన సంస్కరణనివేదికయందు స్వపరిపాలన పొందుటకు భారతీయులకు హక్కు కలదుగాని చెలాయించుటకు సామర్థ్యము మెట్లవరుసను వారభ్యసింపవలసియున్నదని వ్రాక్రుచ్చెను. భారతీయులు వెంటనే స్వరాజ్యమును పొందుట కర్హులగుదురా కారా యను సంశయమిచ్చుట ప్రస్తుతము కాదు. స్వపరిపాలనాదక్షత భారతీయులు దృఢపరుచుకొనుటకు కొన్ని ప్రతిష్ఠాపనలు ద్భవించవలసియున్నవి. వానిలో గ్రామసంఘము మూలమగు పునాది. ఆగ్రామసంఘ ముద్భవిల్లుటకు గ్రంథాలయము ముఖ్యమగు సాధనము. గ్రంథాలయము నడుపుటయందు స్వపరిపాలనకు కావలసిన శక్తియుక్తుల నన్నిటిని సాంఘికు లభ్యసించెదరు. కేవల గ్రంథాలయమే ఇట్టి సాధన మేల కావలయును? ఇతర సంఘము లేల కాకూడదన్నచో అట్లని కాలేవు. ఇవియైనవనియే ప్రత్యుత్తరము. మన దేశమున 30 సం॥ల కాలము నుండి రాజకీయసంఘములు పనిచేయుచున్నవి. అంతకు పైనుండి సంఘసంస్కరణ సంఘములును ఉద్భవించియున్నవి. వీనియందు దేనిమూలముననైనను ప్రజాసామాన్యమునందు ప్రబోధము కల్గినదా? 1905 సం॥ర ప్రాంతమున స్వదేశాందోళనము కలిగినపుడు ఈ గ్రంథాలయముల మూలముననే ఆ యుద్యమము పల్లెటూండ్లలో ప్రవేశించినది. 1917 సం॥ర మున స్వరాజ్యాందోళనము ప్రబలినప్పుడు ఈ గ్రంథాలయములే ఆంధ్రదేశమందంతటను స్వరాజ్యనినాదము మారుమ్రోగునట్లు చేసినవి. తిరిగి ఒకదానికొకటి అతుకు పెట్టుచున్నామందురేమో. అట్లుకాదు. బంగారము మనచేత నున్నచో దానిని మనకు కావలసిన యాభరణములుగా నెట్లు నిర్మించుకొనుచున్నామో సంఘశక్తు లనేకముఖములుగ తేగల ప్రతిష్ఠాపన యొకటి యున్నపుడు దానిని మనకు కావలసిన పనియందుపయోగించుకొనవచ్చును.

మనము చిరకాలమునుంచి ఆందోళనజరుపుచున్న దేశభాషలమూలమున మనపాఠశాలలయందు విద్యను గరపవలయునను విషయ

మును సాఙ్లరుకమీషను వారు సిద్ధాంతీకరించిరి. ఈవిషయమునే మన గ్రంథాలయములు మొదటినుండియు ననుష్ఠానమునకు తెచ్చుచున్నవి. కొన్ని గ్రంథాలయములయందు ప్రకృతిశాస్త్ర విషయికోపన్యాసములు జరుగుచున్నవి. మ్యాజికులాంతరు సహాయముతో శాస్త్ర పాఠములు బోధింపబడుచున్నవి. కొన్ని గ్రంథాలయముల కనుబంధముగ విజ్ఞానచంద్రికా పరిషత్తులకును, సర్పాపురం పరిషత్తునకును తగిన శాస్త్రపాఠములను బోధించుటకు తగిన సమపాయములు చేయబడుచున్నవి. కాన పైన చెప్పిన మూడువిషయములకు తగిన సమాధానము మన గ్రంథాలయమందు కలదు.

ఇంతటితో ఆంధ్రగ్రంథాలయోద్యమము అత్యుత్తమస్థానము నధిష్ఠించియున్నదనిగాని దానియందు లోపములు లేవనిగాని అభివృద్ధికి తావులేదనిగాని నా మతము కాదు. ఆ యుద్యమమందలి లోపములు నాకు తెలిసినంతగా నితరులలో చాలమందికి తెలియవని కూడ నేను చెప్పగలను. ఆ యుద్యమము ప్రస్తుతస్థితికన్న మిక్కిలి అభివృద్ధిగాంచవలసియున్నది. ఇంక నెక్కువజనాదరణపొందవలసియున్నది. ఆంధ్రదేశమందలి ప్రతి మనుజునకును ఈ యుద్యమముతో సంబంధమేర్పడవలసి యున్నది. అప్పుడుగాని ఉద్యమము సఫలతచెందినదని చెప్పుటకు వీలులేదు.

మనము చేయవలసినపని.

గ్రంథాలయములసంఖ్య హెచ్చవలెను. ప్రతి ప్రాంతమందలి గ్రంథాలయములు అన్యోన్యాశ్రయములుగా నుండవలెను. ఉద్యమప్రచారకులసంఖ్య హెచ్చవలెను. ధనసహాయము సమృద్ధిగా గావలెను. గ్రంథాలయములు నామమాత్రముగా నుండునవిగాక నిరంతరము కృషిసల్పునవిగా నుండవలెను. సరస్వతీదేవి అచ్చట తాండవమాడుచుండవలెను. సర్వజనాకర్షకములును, సర్వజనోపయుక్తములునై జనులవాంఛలను తీర్చునవిగా నుండవలెను. ఇట్లు చేయుటకు మన మవలంబింపవలసిన

కార్యవిధానము

ఏది? ఏయుద్యమమైన జయప్రదమగుటకు ముఖ్యసాధనలు రెండు:—ద్రవ్యము, ఉద్యమప్రచారకులు. ఇందులో మొదటిదానికంటె రెండవదే ఎక్కువ ఆవశ్యకము. ఉద్యమప్రచారకులయందు ముఖ్యముగా ఉండవలసిన లక్షణములు:—ఆత్మనిగ్రహము, నమ్రత, సర్వసమత్వము, పరోపకారబుద్ధి, కార్యదీక్ష మొదలగునవి. ఇట్టిలక్షణములు ఈ యుద్యమప్రచారకులలో నున్నట్లుదాహరణ మిచ్చుచున్నాను. విశాఖపట్టణముజిల్లాయందు గొలజాం అను గ్రామము కలదు. ఆగ్రామము తూర్పాటి సన్యాసమ్మగారు అను నాగరికలకమునకు కాపురస్థలము. ఆమె ఆగ్రామమున బాలసరస్వతీగ్రంథాలయమను పేర ఒకగ్రంథాలయము స్థాపించి దానికి అధ్యక్షపదవి నధిష్ఠించియున్నది. దైవప్రాతికూల్యముచే ఆమె విగతభర్తృక యాయెను. సంతానముకూడ నష్టమాయెను. కొన్ని లౌక్యవ్యవహారములలో ద్రవ్యనష్టముకూడ నాయెను. ఇట్లయ్యును విద్యాపోషకులగు దేశాభిమానుల యాదరణయందు సంపూర్ణవిశ్వాసముకలదై ఆమె పట్టినపట్టును వీడక యా సరస్వతీనిలయ సంరక్షణకై సతతము పాటుపడుచున్నది.

ఈయుద్యమప్రచారణకు తగినవారు మన పట్టణములయందును, పల్లెలయందును అనేకులున్నారు. వారికి సరియైన ప్రాప్యముల నలవడచేసి దేశారాధనయందును భాషాసేవ

యందును వారల శక్తియుక్తులను వినియోగించునట్లు చేయుట దేశనాయకుల విధి. ఈ యుద్యమప్రచారణ చేయుటకు తగినవారలను తయారుచేయుటకు కొంత శిక్షణ కావలయునని నానమ్మకము. ఇప్పుడు మన యాంధ్రదేశమున వ్యాప్తినొందుచున్న బాలభటోద్యమమును ప్రచారణచేయుటకు ఉపాధ్యాయులకెట్లు శిక్షణ యొసంగబడుచున్నదో అట్లే మన యుద్యమము ను ప్రచారణచేయుటకు కూడ అచ్చటచ్చట కూడలిస్థలములయందు ఒకినెల దినములకు మించని తాత్కాలిక విద్యాశాలలనేర్పరచి అచ్చట విద్వాంసులచేతను రాజకీయ పరిజ్ఞాన పారీణులచేతను గ్రంథాలయ శాస్త్రవేత్తలచేతను ఉపన్యాసముల నిప్పించవలెను. ఇట్టిసమావేశములు మన మేర్పరచవలయునుగాని అవి జయప్రదమగుటకు సందేహము లేదు. ఉత్సాహముండవలయును. కార్యదీక్షయుండవలె. కార్యము తప్పక సఫలమగును. రెండవసాధనమగు

ధనము

ను గూర్చి మన దేశమందు ప్రజాహితకార్యము దేనికైనను ధనము కావలసివచ్చినప్పుడు చందాలను వసూలుపరచుట మనకొక యలవాటైనది. అందువలన సహజముగా ఉద్యమమందు గౌరవము తగ్గి ఉద్యమప్రచారకుల యందు ? లుచితనము కూడ ఆపాదింపబడు చున్నది. ఇందుచే విరాళములను వసూలు పరచకూడదని నామతముకాదు. అట్టి యలవాట్లను వీలైనవరకు మనము తగ్గించవలెను. అట్లైనచో మనయుద్యమమునకు ద్రవ్యమెచ్చటనుండి రాగలదని యందురేమో! మన పూర్వులు ప్రతిగ్రామమందును సాముదాయపు ఆస్తులను నిర్మాణము చేసియున్నారు. ఆ ఆస్తుల పరిపాలన ఇపుడు సక్రమముగా జరుగుట లేదు. కావున ఆయాప్రాంతముల వారు మెలకువతో ప్రవర్తించినచో ఈ ధర్మాదాయములనుండి వచ్చు ఆస్తిలో కొంత వరకైనను మన యుద్యమమునకు మరల్పవచ్చును. మన వర్తకసోదరులు తమ స్వంత సొమ్మునుండి వ్యయపెట్టకుండగూడ ఎట్టి ఉత్కృష్టములగు ధర్మసంస్థాపనలను సమర్థించుచున్నారో మనము కంట్లార జూచుచున్నాము. ప్రతివృత్తినవలంబించువారును అట్లే తమకువచ్చు అయివజునుబట్టి ధర్మనిధినొకటి నేర్పాటుచేసి తన్మూలమున ఇట్టి యుద్యమములను నిర్వహించవచ్చును. మనదేశమందు సహకారసంఘములు దట్టముగా అల్లుకొనుచున్నవి. వానియందలి ధర్మనిధినుండి మన గ్రంథాలయముల సంరక్షణకొరకై వినియోగించవచ్చును. కొలదిమాసముల క్రింద విజయవాటికయందు సమావేశమైన ఆంధ్రదేశ సహకార మహాసభలో సహకార సంఘముల లాభమునుండి ప్రస్తుతమున్న విధమున స్వల్పమాత్రమే గాక సాంఘికుల యిష్టముచొప్పున లాభము నంతనుగాని కొంతనుగాని దేశహితైక కార్యముల కిచ్చుట కధికార ముండునట్లు సహకారచట్టమును మార్పుచేయగోరి సభ్యులు తీర్మానించియుండిరి. ఆమార్గమునే అనుసరించి విజయవాటికయందు నూతనముగా స్థాపింపబడిన "స్టోర్సు" యందును మూలధనము మీద వడ్డిని చెల్లించగా మిగిలినలాభమును అపట్టణమందలి రామమోహన ధర్మ పుస్తక భాండాగారమున కిచ్చునట్లు నియమము చేయబడినది. ఇదిగాక ప్రతి పల్లెయందును కోలగారపుపాటలు, కావ్యపాటలు - మొదలగువానిమూలమున ఎక్కువ సాముదాయపుసొమ్ము వసూలగుచున్నది.

కొన్ని పల్లెలయందు ఈ మొత్తము వేలవరకు సమకూడినది. ఇట్టి ద్రవ్యమునుండి మన గ్రంథాలయములకు సులభముగా పోషణ కల్గునట్లు చేయవచ్చును. మనవిద్యాధికులు తమతమ పల్లెటూండ్లకు వెళ్లినపుడు ఈ సాముదాయపు ఆదాయములను గూర్చి యోచించి అవి సద్వినియోగ మగునట్లు ప్రయత్నించినచో మనదేశమందు ప్రచారణయందున్న దేశహితైక ఉద్యమములకు అమితమగు ధన సాహాయ్యము లభించును.

మరియు, మనయుద్యమము స్థైర్యముజెంది ఉపయోగకారి కావలయునన్న ఏకప్రాంతమందున్న గ్రంథాలయములన్నియు

అన్యోన్యాశ్రయభావము

కల్గియుండవలెను. రాజధాని నగరములలో నుండి రాజ్యాంగమువారిచే నిర్వర్తింపబడు గ్రంథాలయములు తప్ప ఇతరమగు ఏగ్రంథాలయమును సంపూర్ణముగా నుండ నేరదు. అట్టిచో ఏకప్రాంతమందుండు గ్రంథాలయములలో ఒక్కొకటి ఒక్కొక ప్రత్యేకశాస్త్రమందుగాని కళయందుగాని సంపూర్ణత్వమును వహించి తదితరశాస్త్రములయందును కళలయందును సామాన్యమగు గ్రంథములను కల్గియుండినచో విశేషగ్రంథములు కావలసి వచ్చినపుడు పైచెప్పిన విధానము నవలంబించినపుడు ఇతర గ్రంథాలయములనుండి [illegible] [illegible] [illegible] ద్రవ్య[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] జిల్లాతాలూకా [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] రామమోహన ధర్మ [illegible] కేంద్ర గ్రంథాలయముగనుండునట్లు తీర్మానించియుంటిరి. ఈ గ్రంథాలయమునకున్న విశాల భవనమునకు తోడు గ్రంథములసంఖ్య మిక్కిలి హెచ్చవలసియున్నది. ప్రత్యేకశాఖలు ఏర్పడవలసియున్నది. ఆ ప్రదేశమందంతటను గ్రంథాలయోద్యమము ప్రచారణచేయుటకు ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయసంఘ మొకటి చాలదు. ప్రతిజిల్లాకును ప్రత్యేకజిల్లాగ్రంథాలయసంఘ మేర్పడి ఆసంఘమునకనుబంధముగ జిల్లాగ్రంథాలయ ముండవలెను. అట్టిగ్రంథాలయము లేర్పడుటకు భాషాసేవాపరతంత్రు లెందరో సహాయము చేయుటకు సంసిద్ధులుగా నున్నారు. తగినభవనమును ఉద్యమపరిచారకులున్నచో రూ. 1000 ల ఖరీదుగల గ్రంథము లుచితముగా లభించును. ఆ దాతలలో అగ్రేసరులు ఈ పట్టణవాస్తవ్యులగు శ్రీయుత వావిళ్ల వేంకటేశ్వరశాస్త్రిగారు. ఇట్లే తాలూకా గ్రంథాలయము లేర్పడవలెను. ఇవియన్నియు గాక స్థాయిగ్రంథాలయములను భరించలేని స్థలములకు సంచారగ్రంథపేటికలను బంపుట కేర్పాటు చేయవలెను.

మన మాతృభాషకు ఈ కాలమున ప్రోత్సాహము సంపూర్ణముగా తగ్గినది. మన పూర్వులు కావ్యకన్యకను సప్తసంతానములలో నొకటిగా నెంచియుండుటచే నిన్న మొన్నటివరకును మన దేశమందలి శ్రీమంతులును ధీమంతులును కావ్యములను కృతినొందుచు [illegible] [illegible] కారణభూతులుగా [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] విశ్వవిద్యాల[illegible] [illegible] [illegible] గ్రంథకర్తలకు కొలది సహాయము నిచ్చుచున్నను. ఇప్పుడు ఆసహాయముకూడ తగ్గినది. వర్తమా

నకాలమున భాషాసేవచేసి భాషాకోవిదులకును, గ్రంథకర్తలకును సన్మానమొసంగు బాధ్యత గ్రంథాలయముపైబడినది. ప్రతిగ్రంథాలయము నూతనముగా వెలువడు గ్రంథములను తెప్పించినచో భాష వృద్ధియగును. గ్రంథకర్తలకు ప్రోత్సాహము కల్గును. ఇంతటితో ప్రతి గ్రంథాలయమును ప్రతి ఆంధ్రగ్రంథమును తెప్పించవలయునని నా యాశయము కాదు. పాశ్చాత్యదేశములయందు ప్రతివత్సరము ప్రచురింపబడెడి గ్రంథములలో గ్రాహ్య గ్రంథములను నిర్ణయించి వానిపట్టికలను ప్రచురించుటకు గ్రంథాలయ సంఘమునందే ఒకఉపసంఘము ఏర్పడియుండును. అట్టిమన దేశమున ఏర్పడవలెను. సాహిత్యపరిషత్తువారు గాని సారస్వతసభవారు గాని ఈ పనిని పూనుకొనవచ్చును. కానిచో గ్రంథాలయసంఘమునకే ఇట్టి ఏర్పాటు చేయవలసి యుండును. ఇచ్చట నింకొక ముఖ్యవిషయము చెప్పవలసియున్నది.

గ్రంథవిభజన

పాశ్చాత్యదేశములయందు ప్రత్యేకశాస్త్రమై అభివృద్ధిగాంచినది మనభాషయందు ప్రచురింపబడినట్టియు. అముద్రితముగానున్నట్టియు గ్రంథనామములను, వెలువడిన శాసనముల యొక్క పేర్లను సంగ్రహించి, అందలివిషయముల ననుసరించియు, నామముల ననుసరించియు గ్రంథకర్తలననుసరించియు వేఱువేరుగావిభజించి ఆ విధానమును ప్రచురించవలెను. ఈవిషయమున ఇదివరకే 4000 వరకు గ్రంథనామములను సేకరించి గ్రంథవిభజనచేసినట్టి శ్రీయుత వెలిదెండ్ల శ్రీనివాసరావుగారు ఎంతయు వందనీయులు. రాజమహేంద్రవరపు సార్వజనిక గ్రంథాలయమువారు ప్రచురించిన గ్రంథవిభజనపట్టికకూడ మిక్కిలి ఉపయోగకరముగా నున్నది. శ్రీయుత పురాణం సూరిశాస్త్రిగారు ఈపనిని పెద్దయెత్తుకడలో ప్రారంభించిరిగాని సంపూర్ణము చేయుదురైరి. దీనికి ధనసాహాయ్యము ఎక్కువగాకావలెను. ఆంధ్రసాహిత్యపరిషత్తువారివలన ఈ సహాయము లభించుటకు తగిన సూచనలు కన్పడుచున్నవి.

వీని యన్నిటికన్నను ముఖ్యము గ్రంథాలయము

సర్వజనాకర్షకము

గా నుండవలెను. జనసామాన్యముయొక్క సామాన్యవాంఛ (Wants) లకును గ్రంథాలయము చేయు కృషికిని అన్యోన్య సంబంధముండిన గాని, సర్వజనాకర్షకము కానేరదు. ఇట్లు చేయుటకు పలుసాధనము లవలంబించబడుచున్నవి. అంగలూరు గ్రంథాలయమున ఆగ్రామలెక్కలును, గ్రామపటము(?)యును, రైల్వే మ్యాపులును, గ్లోబులను ఉంచబడియున్నవి. పలు గ్రంథాలయములవారు ఆటలకు పందెములను ఏర్పాటుచేయుచున్నారు. దేశములో కొందరికి పత్రికాపఠనము నిద్రాహారములతో పాటు స్వాభావికవాంఛ అయినది. పిన్నపెద్దలందరు నేకత్ర సమావేశమగుటకు గ్రంథాలయము గమ్యస్థానమైనది. ఇదిగాక గ్రామములో జరుగు ప్రతి సమూద్యమమును గ్రంథాలయముతో సంబంధముగలదిగా చేయవలెను. హరికథలను చెప్పించవలెను. చిత్రపటములను చేర్చవలెను. విద్వాంసులను రప్పించవలెను. కథలు చెప్పించవలెను. తత్త్వములు పాడించవలెను. ఇట్లు సర్వజనులకు సుబోధకమగునట్టియు, రంజన చేయునట్టియు కార్యములను గ్రంథాలయముల పక్షమున సమకూర్చుచుండవలెను. గ్రామమందలి దేవాదాయధర్మాదాయములలో గ్రామగ్రంథాలయము జోక్యము కలుగజేసు

కొనిలవిస్రక్రమముగా జరుగునట్లుచేయవలెను. ఈసంఘములు ధర్మశాస్త్రబద్ధములుగా నుండవలెను. లేనిచో చిక్కులకు కారణమగును. ఇది రెండువిధములుగా చేయవచ్చును. ఒకటి సొసయిటీసు అక్టుక్రింద రిజస్టరీచేయుట, రెండవది దాతలచే ధర్మశాసనపత్రికలను వ్రాయించుట. సహకారసంఘములకు రిజిస్ట్రేషన్ రుసుము మినహాయించినట్లు మన గ్రంథాలయములకును మినహాయించుట న్యాయమైన పని.

అఖిలభారతపౌరగ్రంథాలయసభ.

ఇక నొకవిషయము. అంతటితో విరమించుచున్నాను. మన దేశమునకు ధర్మగ్రంథాలయోద్యమము తెచ్చిన గౌరవము కీర్తి వహించిన బరోడా గాయక్వాడీగారిది. వారి దేశమందు వ్యాప్తమగుచున్న ఉద్యమము ననుసరించియే భారతదేశముయొక్క ఇతర భాగములయందు ఈ యుద్యమము వ్యాప్తమగుచున్నది. అటు పిమ్మట లాహోరు విశ్వవిద్యాలయమువారు అమెరికాఖండము నుండి ప్రత్యేకగ్రంథాలయ శాస్త్రవేత్తను రప్పించి వారిమూలమున ఈ దేశమున కొంతవరకు ఈశాస్త్రప్రచారణ గావించిరి. ఇందుకు ఫలితముగ లాహోరునగరమున దొరతనమువారు ప్రథమ అఖిలభారత గ్రంథాలయసభను సమావేశపరచిరి. ఈ సభకు స్వదేశసంస్థానములనుండి కొందరు ప్రతినిధులు వెళ్ళినను అది కేవలము దొరతనమువారి నియమములకే లోబడి ప్రజాసామాన్యమున కచ్చుట స్థానము లేక పోయెను. ఆసభకు మన ఆంధ్రదేశమునుండి ప్రతినిధిని పంపుటకు ప్రయత్నములు జరిగెను. దొరతనమువారు సావకాశ మీయనైరి. ఆసభ కేవలశాస్త్రవేత్తల కుపకరించినదిగా పరిణమించినది. కాని గ్రంథాలయోద్యమముఖ్యసూత్రములలో రెంటినిమాత్రము వారంగీకరించిరి. ఒకటి గ్రంథాలయములు అన్యోన్యాశ్రయములుగా నుండవలెననుట. రెండవది శాస్త్రపరిశోధన చేయువారలకు తగిన పరికరములను సిద్ధపరచి అమర్చుట రాజ్యాంగవిధి యనునది. పల్లెటూరు గ్రంథాలయములను గూర్చిగాని కేంద్ర గ్రంథాలయములను గూర్చిగాని వీరు జోక్యము కలుగజేసుకొనలేదు. అందుచే ప్రజలపక్షమున ఇట్టి సభ ఒకటి మనసభతో పాటు సమావేశపరచవలసినదని ఆంధ్రగ్రంథాలయసంఘపక్షమున కొంతకృషి జరిగినది. దానికి కల్గిన ఫలితమును గడచిన రెండు దినములనుండియు అఖిలభారత గ్రంథాలయసభ ఈపట్టనముననే (మద్రాసు) సమావేశమగుట మీరు చూచియే యున్నారుగదా!

ముగింపు.

ఇంతవరకును ఆంధ్రగ్రంథాలయోద్యమమునం దిమిడియున్న శక్తులును, ఆ యుద్యమము నడుపుటయందు గమనించవలసిన సూత్రములును, ఉద్యమము సఫలీకృత మగుటకు ప్రజలు చేయవలసిన కృషియు, మీకు వివరించియుంటిని. ఉద్యమము మహత్తరము. ఫలము అత్యధికము. ఆంధ్రులు వారికి స్వాభావికము కార్యదీక్షను, వదాన్యతను వినియోగించి ఈయుద్యమమును జయప్రదముగా నొనర్చి తన్మూలమున ఆంధ్రదేశమునకును ఆంధ్రభాషకును అభ్యుచ్ఛ్రియమును చేకూర్చుటకు ప్రార్థించుచున్నాను. పరమేశ్వరుడు మన సముద్యమమునకు తోడ్పడును గాక! ఇతి శివం.

అనివార్యములగు కారణాంతరములచే తాము రాజాలమని చింతిల్లుచు సభ జయప్రదముగ జరుగుగాక యని వ్రాసిన న్యాపతి

సుబ్బారావు, వడ్డాది సుబ్బారాయుడు, నూర్పాటి సన్యాసమ్మ, గూడూరు రామచంద్రరావు, జగన్నాథ ఖడాంగ, బ్రభల లక్ష్మీనృసింహము, వై. నారాయణమూర్తిగార్లు మొదలగు కొందఱి లేఖలను కార్యదర్శి గోను గుంట్ల వేంకట సుబ్రహ్మణ్యముగారు చదివిరి. అనంతరము ఆయ్యంకి వేంకటరమణయ్యగారు ఈక్రిందిఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయ సంఘముయొక్క 1918-19 సం॥పు వృత్తాంతమును చదివిరి.

ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయ సంఘము.

౧౯౧౮—౧౯౧౯ సంవత్సర వృత్తాంతము.

సేవావ్రతులగు నాసోదరులారా! వందనములు. మనము గతవత్సరము విశాఖపట్నమున కలసికొని సంవత్సరకాలము దాటినది. నేడిచటజరుగునది ఆరవసభ. ఇదివరకు జరిగిన వత్సరములయందు మనసమాగమమునకు ఇంత కాలవిళంబనము ఎప్పుడును జరిగియుండలేదు. సోదరులలో గొందరు ఈ కాలయాపనకు సహింపజాలక పరిపరివిధములదలపోయజొచ్చిరి. అది యంతేయు సోదరుల పరస్పర విరహవేదనమునే ప్రస్ఫుటించినది. మన యాహ్వానసంఘమువారు ఈవత్సరము మామూలు సభలతో దృష్టి నివహింపక, అఖిలభారత వర్ష ధర్మగ్రంథాలయప్రతినిధులమహాసభను సమకూర్చి భారతవర్షమునకంతకును మార్గదర్శకులైరి. ఈసభను సమకూర్ప నెంచుటచేతనే, మనసభజరుగుటకింత కాలవిళంబనము గాక తప్పినదికాదు. ఇప్పుడు మనము సమావేశమైనకాలము సోదరులలో అనేకమంది వచ్చుటకు అనువైనదిగాదు. కొందఱుద్యోగస్థులు; కొందఱుపాధ్యాయులు; కొందఱువిద్యార్థులు. ఇట్లనేకవృత్తులయందు ఇరికియున్న వారికి, ఎక్కువ సెలవుదినములులేని ఈ సమయమున ఇంతదూరప్రదేశమునకేతెంచుట ఇబ్బందివలనగాని సాగదు. అయినప్పటికిని, మీకందరికిని విశదమయియేయున్న అనివార్యములగు ఇబ్బందులవలన ఇంతదనుక సమావేశమగుట దటస్థించినదిగాదు.

గడచిన సభ.

ప్రతివత్సరమును, ఏమండలమునందయితే ఈసభజరుగుచుండునో ఆమండలమునందు ఈ యుద్యమము తప్పక విజృంభించి పని జేయుచుండుట మనకు ఆనవాయతీఅయియున్నది. కాని గడచినసభ విశాఖపట్నమునందు సముద్రపుటొడ్డున చల్లనిగాలివీచుచుండ హాయిగా మనము సాగించియుండుటచే, ఆమండలమునందు ఈయుద్యమ మీవత్సరము హాయిగా నిద్రించునేమోయని భీతి ప్రప్రథమమున జనించినది. కాని సంకల్పసిద్ధులమగు మనకట్టిస్థితి యెట్లుగలుగును! కలదుగదా "మేలుపాక" యనుగ్రామము మామండలమున. ఆగ్రామమునందు ముద్దా సోమప్పశాస్త్రిగారను యువకులొకరుగలరు. వారికి విశ్వవిద్యాలయమువారిచే నొసంగబడిన బిరుదములులేవు. గొప్పయుద్యోగములు లేవు. తరగని యైశ్వర్యములేదు. కాని వారిదగ్గర ఉన్నదేమి! మొక్కవోవని పట్టుదల. తీరని యుత్సాహము. ఇక కావలసినదేమి! క్రిందటిసంవత్సరమునం దీమండలమందు ౧౨ గ్రంథాలయములుగలవు. వీరి నిరంతరకృషివలన ఇప్పుడవి ౫౩ వరకు బెరిగినవి. ఇంతేగాక ఈవత్సరమం దీమండలమునకు ప్రథమగ్రంథాలయప్రతినిధుల మహాసభగూడ సమావేశమై జయప్రదముగ జరిగినది.

మండల గ్రంథాలయ సభలు.

మామూలుగజరుగుచుండిన కృష్ణా, గుంటూరు, గోదావరి, గంజాంమండలగ్రంథాలయప్రతినిధులసభలు ఈవత్సరముగూడ జయప్ర

దముగ జరగినవి. ఇంకొక విశేషము. గ్రంథాలయసభల నింతవరకు మండలసభలతో బాటుగ జరపుచున్నారు. మండలసభలతో బాటుగ జేసిన, ఈసభలకు ప్రత్యేకవ్యక్తిత్వము లేక, వీనికిగలుగవలసినంత ఉపయోగమును ప్రాముఖ్యమును లభించుటలేదని తలంచి, గోదావరిమండలమువారు కావ్యనిధి చెలికాని లచ్చారావుగారి యాదరణమువలన ఈయేడుసభను ప్రత్యేకముగసమావేశపరిచిరి. గంజాం మండలమువారుగూడ ఈయేడుసభను ప్రత్యేకముగనే జరపిరి.

నెల్లూరుమండలమువారుగూడ మండల గ్రంథాలయప్రతినిధులమహాసభలను ప్రారంభించినారు; మొదటిసభను మండలరాజకీయ సభతోగాక విడిగా ప్రారంభించినను, రెండవ సభనుమాత్రము మండలసభతోడనే జరపినారు. విశాఖపట్టణమువారుగూడ తమసభను మండలరాజకీయసభతోడనే ప్రారంభించినారు.

గ్రంథాలయముల యభివృద్ధి.

గ్రంథాలయోద్యమము ప్రారంభించినది మొదలు నేటిదనుక ఆంధ్రదేశమున ఆయా మండలములందు జరగిన గ్రంథాలయముల యభివృద్ధి ఈక్రిందిపట్టికవలన దెలియగలదు.

మండలనామము.	1914.	1915.	1918.	1919.
1 కృష్ణాజిల్లా	48	53	140	150
2 గుంటూరు	34	52	130	160
3 గోదావరి	34	43	90	103
4 నెల్లూరు	10	16	28	30
5 విశాఖపట్నం	8	8	17	53
6 గంజాం	6	6	20	22
7 కడప	3	4	4	7
8 కర్నూలు	2	2	3	4
9 బళ్లారి	2	2	3	3
10 అనంతపురం	2	5	10	15
11 చిత్తూరు	—	2	6	10
12 నైజాంరాష్ట్రం	10	12	12	13
13 మద్రాసు	—	2	2	3
ఆంధ్రేతరభాగములు	4	5	9	13
వెరశి	163	212	474	586

సంచారగ్రంథాలయపేటికలు.

సంచారగ్రంథాలయ పేటికల నింతవరకు విశేషముగ నుపయోగింప లేకపోతిమి. కొలది దినములక్రిందటనే ఈపనిబూని కొన్ని పెట్టెలను చేయించుచున్నాము. ముందువత్సరమున ఈవిషయమై కొంతపనిజేసి చూపగలమని ధైర్యమున్నది.

కేంద్రగ్రంథాలయము.

కేంద్రగ్రంథాలయ పక్షమున గడచిన రెండుదసరా పండుగలయందును విశేషవైభవముతో ఉత్సవమును నడపితిమి. పగటిపూట పురాణములు- ఉపన్యాసములు- ప్రదర్శనములు, రాత్రులయందు హరికథలు, నాటకములు, జంగమకథలు, తోలుబొమ్మలు, మున్నగువానిచేత జనులకు విద్యావ్యాపనమును గావించితిమి. ఈపండుగలయందు జేసిన ఉత్సవములవలన విద్యాధికులకేమి, మూఢులకేమి, పండితులకేమి, పామరులకేమి, పెద్దలకేమి, పిన్నలకేమి, స్త్రీలకేమి, పురుషులకేమి, అన్నితరగతులవారికిని ఈగ్రంథాలయము నెడల అభిమాన ముదయించినది.

పలువురు స్కూళ్ళయినస్పెక్టరులు బెజవాడ పట్టణము నందు సమావేశమగుట సంభవించినది. దేశముసంపద బాలురయొక్క విద్యాబుద్ధులను గ్రహించునది వీరుగదా! అందుచేత కేంద్రగ్రంథాలయము నందలి "బాలశాఖ"నుజూపుట కొక ప్రదర్శనమును గావించితిమి. బాలురనాకర్షించి, వారికి ఆటలయందు మునసే జ్ఞానము కలుగునటుల జేయదగు మార్గములను వారికి ప్రదర్శించితిమి. ౭ సం॥ వత్సరములు వయస్సుగల పిల్లలకు ౮ సం॥ల వయస్సుగల పిల్లలకు ౯ సం॥ల వయస్సుగల పిల్లలకు-ఇటుల ఆయావయస్సులకు దగినటుల ఆంగ్లేయభాషయందు ప్రత్యేక ప్రత్యేకముగి పెద్దపెద్దపటములతో వ్రాయబడినపొత్తములను వారికి జూపితిమి. ఇటుల మేముజూపినవిషయముల నన్నిటిని జూచి, వారు మిక్కిలి యానందమును జెందిరి.

ఇంకొకసందర్భమునందు ఇట్లే స్కూళ్ళ ఇనస్పెక్టరులందరును సమావేశము కాగా, వారందరిచేతను "ప్రాథమిక విద్యావ్యాపకమునందు జనసామాన్యము చేయదగిన సహాయము"నుగూర్చి ఉపన్యాసములనిప్పించితిమి.

ఇంతేగాక ప్రతిఉత్సవమును శక్త్యానుసారముగ కొద్దిగనో గొప్పగనో జరుపుచుందుము. మహమ్మదుయొక్క వార్షికోత్సవమునుగూడ జేసె హిందూమహమ్మదీయసమ్మేళనమునకుగూడ కృషి సలుపుచున్నారము.

రావుబహద్దరు కలవల కన్నంశెట్టిగారు ఈగ్రామమునకువిచ్చేసి మాయాహ్వానముమీద కేంద్రగ్రంథాలయమునుదర్శించిరి. ఆసమయమునందు వారికి మన్ననపత్రమును సమర్పించితిమి. వారి ప్రత్యుత్తరము నందిట్లు జెప్పిరి:- హిందూదేశచరిత్రమునందు ఆంధ్రగ్రంథాలయోద్యమము అపూర్వమును అసమానము నై యున్నది. స్వదేశసంస్థానాధీశులలో మిక్కిలి విద్యావంతులును ప్రజ్ఞావంతులును అగు శ్రీ బరోడామహారాజగారు ఈయుద్యమమును తనరాజ్యమునందు ప్రవేశపెట్టిరి. గ్రంథాలయోద్యమమహిమయొక్క ఉపయోగమును ప్రాముఖ్యమును అతిశయించి చెప్పుటకు వీలులేదు. ముఖ్యముగా నిర్బంధ ప్రారంభోచితవిద్య రాబోవునన్నయిట్టి అల్పముగానున్న ఈరోజులలో, అజ్ఞానాంధకారమునందున్న ప్రజాసామాన్యమునకు జ్ఞానదీపమును జూపగల ముఖ్యసాధనము ఈయుద్యమమే. మాతృదేశ పునరుద్ధ

వృద్ధికి సామాన్య ప్రజల విద్యయు విజ్ఞానమే ముఖ్యాధారములు. చదువుకొనే వయస్సు గలబాలురలోనూటికి ౩౮రు మాత్రమేవిద్యాభ్యాసమొనర్చుచున్నారు; బాలికలలో నూటికి ౭గు మాత్రమేవిద్యాభ్యాసమొనర్చుచున్నారు. ఫిలిప్పయినుదీవుల రాబడాయములో నాలుగవవంతు విద్యాప్రచారమునకై వినియోగింపబడుచుండగా మనభరతవర్షమునందు వినియోగింపబడుచున్నది ఇరువదియావవంతుమాత్రమే.

"ఫ్రాన్సుదేశపుప్రభుత్వమువారు ప్రజలను ఇరువదియవయేటిదాక, విద్యాభ్యాసముచేయించు ప్రయత్నములో నున్నారు. జర్మనీలో ఇరువదియొకటవ యేటివరకు చదువు చెప్పుచున్నారు. కనడాలో ప్రతిబాలుడును పదహారు సంవత్సరములవరకును చదువుకొనచున్నాడు. ఇంగ్లాండులోగూడ ఆరీతినే ప్రయత్నములు జరుగుచున్నవి. కాని భరతవర్షము నందలి ప్రస్తుతావస్థ మిక్కిలి దుఃఖకరముగా నున్నదిగదా.

"ఆర్యులారా! ఈ ప్రస్తుతస్థితిలో విద్యావిషయమున సర్వకార్యములను చేయుదురని ప్రభుత్వమువారియందాశపెట్టుకొనియుండుట కేవలము నిష్ప్రయోజనము. స్వయంకృషివల్లను, స్వయంసహాయమువల్లను, మిక్కిలి ఎక్కువపని జరుగవలసియున్నది. ప్రస్తుత విద్యావిహీనతకు స్కూళ్ళవల్లనే ఎక్కువలాభము జరుగదు. సమాజములు, గ్రంథాలయములు, పఠనమందిరములును కావలసియున్నవి. చౌకగాదొరకు దినపత్రికలవల్లను, సార్వజనికగ్రంథాలయములవల్లను, ఇంగ్లాండులో ఎంతటి నిరుపేదవానికయినను విద్యాగంధ మబ్బుచున్నది.

"గ్రంథాలయములువిద్యావ్యాపనమునకు ముఖ్యాధారములు గనుక యిప్పటి ఆంధ్రగ్రంథాలయోద్యమముయొక్క సుప్రయత్నములు నాకు సంతోషదాయకము లయియున్నవి. స్త్రీలకొరకు, బాలురకొరకు జరుగుచున్న యేర్పాటులు మిక్కిలి మెచ్చదగినవి.

"ఈ మధ్యకాలమున అనేకోద్యమములు తలలెత్తినవి. వానిలో కొన్నింటికి పరనిందకన్న వేరొకపని కానరాదు. కాని మీరొనరించుచున్న సత్కార్యములు శాశ్వతముగా నిలువగలవు. గడచిన పది పదిహేను సంవత్సరములలో నూతనోజ్జీవతరంగములు చలించుచున్నవి. మీ కష్టములు ఫలశూన్యములు కానేరవు. సుదినములు రానున్నవి. మీరొనర్చుచున్న కార్యములనుబట్టిచూడగా అనతికాలముననే ఆంధ్రదేశమునందు ప్రజావబోధము కలిగింతురని నమ్ముచున్నాను. ఈశ్వరుడు మిమ్ముల నాశీర్వదించుగాక.

"గౌరవనీయులైన వెంకటపతిరాజుగారు ఆంధ్రదేశమునందు ప్రత్యేకవిశ్వవిద్యాలయమును స్థాపింపుడనికోరగా గవర్నరుగారు కాలక్రమమున చేతనున్న ద్రవ్యమునుబట్టి ఈ విషయమున అనుకూలమైన విచారణచేయుదు మని వక్కాణించియున్నారు.

"రాబోవుచున్న శుభదినములలో ఆంధ్రులకు అత్యున్నతపదవి లభింపగలదు. ఆంధ్రవాఙ్మయమునందు నూతనజీవము అంకురించుచున్నది.

"వావిళ్ళ రామశాస్త్రి కంపెనివారివంటి సత్పురుషుల ప్రయత్నములవలన ఆంధ్రవాఙ్మయమునందు చౌకధరలకు చక్కని గ్రంథములు లభించుచున్నవి.

ఆర్యులారా! నవీనోత్సాహపూరితమగు ఈ యాంధ్రదేశప్రబోధమునందు నాయకత్వము మీయందే నిలిచియున్నది. శైశవావస్థయం

దున్న మీ సదుద్యమము దినదినాభివృద్ధినై, పురుషార్థసాధకమై, జ్ఞానప్రదమై వెలుగొందు నట్లు సర్వేశ్వరు డనుగ్రహించుగాక!

"మీ నూతనోద్యమబీజములనుండి వీరపురుషసహస్రము లంకురించి కర్మయోగప్రేరితులై, **సుపవిత్రమానసులై**, దేశసేవాగంధమును సర్వదిశావ్యాపన మొనర్తురుగాక! ఈశ్వరకటాక్షమెల్లప్పుడునుతోడ్పడునుగాక."

విద్యాధురీణుడును, దివ్యజ్ఞానసమాజ ప్రసిద్ధనాయకులలో నొకరును నగు జినరాజాదాసగారు కేంద్రగ్రంథాలయమును వీక్షించి, అచట జరుగు కృషిని గూర్చి తబిసీలుగా పరిశీలనజేసి, తమ యామోదమును తెలిపి యున్నారు. జాతీయ విజృంభణమందు గ్రంథాలయములు ముఖ్యసాధనములని వారి మతము. గ్రంథాలయములకు రాని స్త్రీల యిండ్లకు పుస్తకములను ఉచితముగా పంపుటనుజూచి, ఆ యేర్పాటును ఆస్ట్రేలియాదేశమందు పార్లమెంటుసభ్యులకు ఓట్లిచ్చుటకు కార్యస్థానములకు వెళ్లుటకు వీలులేని స్త్రీల వద్దకు ప్రభుత్వోద్యోగీయులు ఓటింగుకాగితమును తీసికొనివెళ్లి అందుపై ఆ స్త్రీల ఓట్లను నమోదుచేయుటతో పోల్చిరి. ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయోద్యమమునెడల తమకుగల ప్రత్యేకాభిమానమును వెలిబుచ్చి, మన యుద్యమచరిత్ర తమవద్ద నెప్పుడును స్మరణకు తెచ్చుకొనుచుండవలసిన విషయములలో నొకటిగా తాము నిర్ణయించుకొన్నట్లుచెప్పిరి. ఆ చరిత్రను మన సంఘాధ్యక్షులు శ్రీ సూరి వెంకటనరసింహశాస్త్రిగారు వ్రాసిపంపగా, దానిని "కామనువీలు" పత్రికయందు ప్రకటింపజేసిరి.

గ్రంథాలయోద్యమము ఆంధ్రదేశమున పట్టముగా అల్లుకొనుటకును, స్థాపింపబడిన గ్రంథాలయములు నిరంతరాభివృద్ధిజెంది జనాకర్షకములై వానివిధులను సక్రమముగ నెరవేర్చుటకును, కేవల ఆంధ్రదేశగ్రంథాలయ సంఘమొకటియేగాక ప్రతిమండలమందును ఒక గ్రంథాలయము నిర్మాణమై ఆ సంఘపక్షమున ఒక మండలగ్రంథాలయము నిర్వర్తింపవలెనని సూచించి, గతవత్సరపుసభ సమకూడుటకుపూర్వమే, అట్టి మండలగ్రంథాలయముల నిర్మాణమునకై తగు సదుపాయములను కొన్నింటిని ప్రచురించి యుంటిమి. ఇందు ముఖ్యమైనది అట్టి మండలగ్రంథాలయము లెవ్వియైన నిర్మాణమైనతోడనే సుమారు వెయ్యిరూపాయిలు ఖరీదుగల ఆంధ్ర సారస్వత గ్రంథములను ఉచితముగ తత్తద్గ్రంథసంపాదకులచే ఒసంగబడునను విషయము మీకు తెలిసియేయున్నది. ఇట్టి దాతలలో అగ్రేసరులు శ్రీయుత వావిళ్ల వేంకటేశ్వర శాస్త్రులుగారని మీకు జ్ఞప్తిచేయనక్కరలేదుగదా. గ్రంథదాతలందరును అందు ముఖ్యముగ శ్రీవేంకటేశ్వరశాస్త్రిగారు మండలగ్రంథాలయము లెప్పుడు నిర్మాణమగును మావద్దనుండి గ్రంథముల నెప్పుడు తీసికొనెదరు అని మమ్ములను పదేపదే అడుగుచున్నారు. గుంటూరు మండలములోని నర్సారావుపేట పట్టణమున మండలగ్రంథాలయ మొకటి నిర్మాణమగుటకు ప్రయత్నములు సఫలీకృతములగుచున్నవి. గంజాంమండలమందును అట్టిప్రయత్నములే జరుగుచున్నవి. గతవత్సరమున ఇంతకన్న ఈవిషయమున ఎక్కువ అభివృద్ధిచూపలేనందుకు సంకోచించుచున్నాము. రాజమహేంద్రవరమునందున్న సర్వజన గ్రంథాలయమును వసురాయ గ్రంథాలయమునుగలిపి, గౌతమీగ్రంథాలయముగ జేసి, ఎక్కువ ఉపయోగకరమగునటుల [illegible]నర్చిరి.

గ్రంథాలయ సర్వస్వము.

ఉద్యమప్రచారణ చేయుటకై గ్రంథాలయ సర్వస్వము ప్రకటింపబడుచుండుట మీ కందరకును తెలిసినవిషయమేను. గతవత్సరమునకూడ ఇది ప్రకటింపబడుచు సక్రమముగ నడచుచున్నది. వ్యాసలేఖకులకును సంపాదకునకును ఏమియు ద్రవ్యలాభము లేకపోయినను, కొంతనష్టముగూడ సంభవించుచున్నను కూడ కష్టనిష్టురములను సరకుగొనక, జయప్రదముగ నిర్వహింపబడుచున్నది.

అఖిలభారత గ్రంథాలయ సభ.

భారతవర్షమున పలుదిక్కుల సార్వజనిక గ్రంథాలయములు వెలసియున్నవి. పలుభాగములయందు జరుగుచున్న ప్రయత్నముల నన్నింటిని ఏకముఖమునకు దెచ్చి, భారతదేశమునందుగల వివిధోద్యమములకు అన్యోన్య సంబంధమునుగలుగ జేసి, తన్మూలమున ఉద్యమమును పెంపొందించవలెనను ఆశయమును మనసంఘమువారు కొంతకాలమునుండియు కలిగియుండిరి. దొరతనమువారిచే లాహోరు పట్టణమున సమావేశముచేయబడిన అఖిల భారతభాండాగారకులసభయందు మనసంఘ ప్రతినిధికి తావొసంగుటకై చేసిన ప్రయత్నము విఫలమగుట ఇట్టి కోరికను మరింత హెచ్చుజేసెను. అట్టితరి లాహోరుసమావేశము భారతదేశమున గ్రంథాలయోద్యమమును జనసామాన్యాభివృద్ధిసాధనముగ జేయుటకు చాలదనియు ఇందుకొరకై ప్రత్యేకసమావేశము జరుపవలెననియు మనసంఘపక్షమున పత్రికలలో ప్రచురించి అందులకు సర్వజనాంగీకారమును పొందియుంటిమి. అందుకుఫలితముగ గడచిన రెండుదినములనుండియు జరిగిన అఖిలభారత గ్రంథాలయసభను మీరు సందర్శించియేయున్నారు. కేవలముగ పల్లెటూరు గ్రంథాలయములతో ప్రారంభించిన మనయుద్యమము అఖిల భారత ఉద్యమముగ పరిణమించుట, మనఉద్యమప్రచారకులకేగాక, ఆంధ్రలోకమునకంతకును ఉత్సాహజనకమును గౌరవముచేకూర్చునదియును గాకమానదుగదా.

గ్రంథాలయముల చరిత్ర.

మనసంఘపక్షమున ప్రచురింపబడుచున్న ప్రత్యేక గ్రంథాలయచరిత్రతో అవసరము లేకుండ దేశబాంధవులగు శ్రీ కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావుగారు ఆంధ్రపత్రికసంవత్సరాది సంచికయందు క్లుప్తముగ ఆచరిత్రము ప్రచురించి, మనయుద్యమమునకు సహాకారులగుటయేగాక ఆంధ్రలోకమునకు మహోపకారమును చేసిరి. ఇట్టిసంక్షేపచరిత్రను ప్రచురించుచుండుట, గ్రంథప్రకాశకులకు, విక్రేతలకు, సభలసమకూర్చువారికి అనేకవిధముల ఉపయోగకరమైనది.

సహకారోద్యమము.

గ్రంథాలయోద్యమమునకును, సహకారోద్యమమునకును అన్యోన్యసంబంధము గలదు. సహకారోద్యమము మన గ్రంథాలయములకు సహాయము జేయుటకు ఎన్నియో మార్గములుగలవు. బెజవాడపట్టణమున ఏర్పడిన పరపతిభాండారమువారు తమ లాభమునుండి రామమోహనధర్మగ్రంథాలయమునకు సహాయముచేయనిర్ణయించుట ఎంతయు శుభావహము. ఇట్లే ఇతర సహకారసంఘములుగూడ చేయుటకు అధికారమిచ్చునటుల మనసంఘపక్షమున కృషిసల్పి, ప్రథమఆంధ్ర సహకార సభయందు తీర్మానము చేయించియుంటిమి.

అనేకగ్రంథాలయములవారు మన సంఘమునుండి తమ గ్రంథాలయనిర్మాణమునందు

ను, తాము తెప్పించు గ్రంథములను నిర్ణయించుటయందును అప్పుడప్పుడు సహాయమును పొందినారు.

పుదుక్కోట గ్రంథాలయసభ.

పుదుక్కోటసంస్థానమందు ఈవత్సరమున గూడ గ్రంథాలయసభ జరిగినది. ఆసభతో బాటు జరిగిన గ్రంథాలయ ప్రదర్శనమునకు అనేకపటములను బంపితిమి. ఇంతేగాక సలహాలరూపమున వారికి ఇతరసహాయమును గూడ జేసితిమి. మన కార్యనిర్వాహకసంఘాధ్యక్షులగు శ్రీ సూరి వేంకటనరసింహశాస్త్రిగారు ఆసభకు గ్రామ గ్రంథాలయములను గూర్చి వ్యాసము నొకదానినిగూడ బంపియున్నారు.

పల్నాటి యాత్ర.

వీరభూమియని ప్రసిద్ధికెక్కిన పల్నాటిసీమయందు రైలుస్టేషనునుండి ౧౬ మైళ్ళవరకును బోయి, అందందుగల గ్రంథాలయములను, మహాస్థలములను దర్శించితిమి. ఆవివరములను అనుబంధమున జూడగలరు.

ఉద్యమ గ్రంథ ప్రకటనము.

కాకినాడవాస్తవ్యులగు శ్రీయాతగిరి వేంకటరమణగారు "గ్రంథాలయోద్యమము" అను చక్కని గ్రంథమొకదానిని వ్రాసినారు. దానిని ఉద్యమమునం దభిలాషగలవారికి ఉచితముగ నిచ్చుటకై ౩౦౦ ల ప్రతులను మాకిచ్చినారు. ఇదిగాక మన కార్యనిర్వాహకసంఘాధ్యక్షులగు శ్రీ సూరి వేంకటనరసింహశాస్త్రిగారు ఆంగ్లేయభాషయందు మనయుద్యమమునుగూర్చి గ్రంథము నొకదానిని రచియించి, అమూల్యసహాయమొనర్చినారు. దానిప్రచురణము వలన మనయుద్యమముయొక్క ప్రాశస్త్యము భారతవర్షమునంతకే గాక, ప్రపంచమునకంతకును గూడ దెలియుటకు మంచి సావకాశము గలిగినది. ఇదిగాక గోదావరిజిల్లా గ్రంథాలయసంఘమువారు తమ మండలమందలి గ్రంథాలయోద్యమ వ్యాపనార్థమై సంవత్సరమున కొక గ్రంథముచొప్పున ప్రకటించుట కేర్పరచుకొని, మొదటిదానిని ప్రకటించినారు. ఈగ్రంథసంపాదకులు "భూమిక"లో గ్రంథాలయసర్వస్వమునందు తాముపంపు వ్యాసములన్నింటిని ప్రకటించుటలేదనియు, వారితో నీవిషయమును గురించి ప్రస్తావించినప్పుడు గూడ ప్రతిమండలమునకు వేర్వేరు పత్రికలున్నయెడల మండలవిషయములన్నియు నందు ప్రకటించుకొనుటకు వీలుగ నుండునని చెప్పిరనియు ఇతరమండలోద్యమములలోనున్న యంశములనుమాత్రము మా మండలములోనివి బ్రకటించి విశేషాంశములను ప్రకటింపక వదలివేసిరనియు వ్రాసినారు. ఈయంశములన్నియు సరియైనవి గావు. ఇప్పుడు ప్రకటించిన ఈసంచికయందు వీరు ప్రకటించిన వ్యాసములలో గ్రంథాలయసర్వస్వమునకు బంపగా అందు బ్రకటింపకపోయిన దొక్క వ్యాసము మాత్రము గలదు. ఇందు ముద్రించిన మిగిలిన వ్యాసములన్నింటిలో ముప్పాతికమువ్వీసభాగము గ్రంథాలయసర్వస్వమునందు బ్రకటింపబడినవానిని ముక్కకుముక్క ఏమియు మార్చకుండ అచ్చువేసినారు. ఏవ్యాసము నందుగాని గ్రంథాలయసర్వస్వమున బ్రకటింపక వదలివేసినారన్న భాగములను జేర్చి యుండలేదు. ఇక ప్రతిమండలమునకు ప్రత్యేక పత్రికలుండిన బాగుండునని గ్రంథాలయ సర్వస్వ పత్రికాధిపతిగారు చెప్పలేదు. వారు చెప్పినదేమన గంజాంమండలము వారు వారి మండల గ్రంథాలయ సభావృత్తాంతము నంతను ..దించినారు గదా. అట్లేతిని మీరు

గూడ ముద్రించిన ఉపయోగకరముగా నుం డునని చెప్పినారు. అదిగాక, ఇప్పుడు ప్రక టించిన ఈగ్రంథమును బంపిన గ్రంథాలయ సర్వస్వమునకు అనుబంధముగ గూడ ప్రక టించెదమని చెప్పినారు. ఇదివరకు ప్రకటింప బడిన విషయములనే తిరిగి ముద్రింపక, క్రొత్త విషయములను ఇందు వేయుచుండిన, దీనియొక్క యుపయోగము లోకమునకువ్య క్తము గాగలదు.

గ్రంథ దానము.

ఈగ్రంథాలయసభకువచ్చిన ప్రతినిధుల కెల్ల చిత్తూరుపట్టణమునందున్న శ్రీరామచం ద్రపుస్తకభాండాగారమువారు ౫ గ్రంథముల నుచితముగా నిచ్చెదమని దెలిపియున్నారు. కావున ఇక్కడకు వచ్చిన ప్రతినిధులందరును తమపేర్లను చిరునామాలను తెలిపెదరని ప్రార్థన.

సంఘసేవనము_ ప్రాచీనసాంప్రదాయము.

"కలకులనున్న తం♦ గటిజున్ను గృహమేధి,
యజమానుఁ డంకస్థి♦తార్థ పేటి
పండిన పెరటికల్పకము వాస్తవ్యుండు,
దొడ్డిఁ బట్టిన పాల్పు ♦ గిడ్డికాపు
కడలేని యమృతంపు ♦ నడబావి సంసారి,
సవిధ మేరునగంబు ♦ భవనభర్త
మరుదేశపథమధ్య♦మ ప్రపకులపతి,
యాకటి కొదవు స♦స్యము కుటుంబి
బధిరపఙ్గ్వంధ భిక్షుక ♦ బ్రహ్మచారి,
జటి పరివ్రాజకాతిథి ♦ కృపణ కావ
ధూర్త కాపాలికాద్యనా♦థులకు గాన,
భూసురోత్తమ గార్హస్థ్య ♦ మునకు సరియె॥

ఇట్టి అత్యుత్తమంబులగు ధర్మముచే నొప్పారునది గనుక గృహస్థాశ్రమంబునకు సరి యగు నాశ్రమము లేదని మనపెద్దలు వచించి యున్నారు. అట్లని మనశాస్త్రములు ఘో షించుచున్నవి. ప్రాచీనకాలమునుండియు మ నసాంప్రదాయ మారీతిగ నున్నది. ఈరీతిగా ప్రతిగృహస్థునుగూడ సంఘమునకు సేవ కుడై యున్నాడు; చెవిటివారు కుంటివా రు గ్రుడ్డివారు మొదలగు వికలాంగులకును, బ్రహ్మచారులు వానప్రస్థులు సన్యాసులు ఆదిగాగల అనాథులకునుగూడ ప్రతిగృహ మును ఆశ్రయముగ నున్నది; అట్టివారికి గృహస్థు అందుబాటులోనున్న తేనెపెరవంటి వాడట; తొడపైనుండెడి రూకలపెట్టెవంటి వాడట; పెరటిదొడ్డియందలి కల్పవృక్షము వంటివాడట; దారి ఏర్పచినట్టి అంతములేని అమృతపు బావియట; సమీపమునందున్న మేరుపర్వతమట; నీరులేని ప్రదేశమందుండు చలిపందిలివంటివాడట; ఆకలివేసిన వేళకు ఉపయోగించు పైరువంటివాడట; ఈధర్మబీ జములన్నియు ప్రజల హృదయములయందు నాటియుండుటచేతనే భారతవర్షమున భిక్షు క గృహనిర్మాణావశ్యకత (work-house) కానుపించలేదు.

ధూమశకటములును అయోమార్గములును లేనికాలమునందు మహారణ్యములనుఛేదించి ప్రశస్తమైన ఘంటాపథములను చెట్లవరుసల తో నిర్మించి, మధ్యమధ్యను బాటసారుల ఉప యోగార్థమై బావులను విశ్రాంతి గృహము లను యేర్పరచి, బీదలకుచితముగ సదావర్తు లనొసంగుచు సంఘసేవను జేయుచుండువారు. అడవులలో కట్టెలు పుల్లలు గడ్డి నేరుకొనుచు నెత్తిమోపులతో నేకాకులయి యలసి యలసి వచ్చు మాలమాదిగలకు నెత్తిమోపుల దింపు కొనుటకు ఎత్తైనఅడ్డనిలువురాళ్ళను ఆయా మార్గములయందు అక్కడక్కడ నిలుపుచుం డువారు; కొల్లేరువంటి మహామశకబాధిత స్థలములలో మనుష్యులకే గాక పశు వులకు గూడ కండూతిబాధ నివారణార్థమై నిలువురాళ్ళ పాతించి యుపకరింపజే

యుచుండువారు - తటాకములను దిగుడు బావులను నిర్మించి మానవులకే గాక పశుపక్షిమృగంబులకుకూడ జీవనముకల్పించిరి. "ఇంటికొక పుష్పమయిన ఈశ్వరునకొక మాల" యను సామెత మనకు అనుభవమునందున్నదియేగదా. వైద్యులందరును బీదలకుచితముగ వైద్యసహాయమును జేయుచుండిరిగదా. మండు వేసవికాలమున పాంథులకు తలదాచుకొనుటకు నీడను, త్రాగుటకు చల్లని మంచినీళ్ళను ధర్మార్థముగా నొసంగు నేర్పాటులు గలవుగదా. పాము, తేలు మొదలగు విషజంతువుల కాట్లకు మందులనువేయువారు ప్రతిఫలము నపేక్షింపరు గదా.

"అన్నము లేదు కొన్ని మధురాంబువులున్నవి త్రావుమన్న" అను దయారసము లొలుకు "రంతీదేవు"ని వాక్యము చండాలుడు విప్రుడు అను భేదములేక ఎల్లరకు సేవజేయుటకు మార్గదర్శకముగ నున్నది.

"కండ నలయుడు ♦ వేవురు వచ్చిరేని
అన్నపూర్ణకు నుద్దియా ♦ నతనిభార్య"

అనువాక్యము భారతవర్ష సతీమతల్లులయొక్క గుణవర్తనమును చక్కగ ప్రదర్శించుచున్నది. పుట్టిబాలెంత స్నానముచేయునాడు తలకొక బిందెడు వేడినీళ్లు తెచ్చిపోయు నాచారము నేటికిని కొన్ని గ్రామములలో కలదు. ఆనాడు పెద్దగ్రాగు పెట్టి మోపెడు పుడకలతో నీళ్ళుకాచికొన నవకాశములేని పేదయిల్లాండ్రకీపద్ధతి యెంతయో సహాయభూతముగనుండును. అనాథప్రేతసంస్కారము పుణ్యప్రదమని మన మందరమును భావించుట సామాన్యమేగదా.

ఇప్పటి పరిణామము.

ఈవిషయములన్నియు అందరికిని తెలియనివిగావు. కాని పాశ్చాత్యసాంప్రదాయములు మనదేశమున ప్రాకినకొలదిని పాశ్చాత్యఆదర్శములు మనహృదయములందు అలముకొనినకొలదిని మనదేహముయొక్క ప్రతి అణువునందును నిండినిబిడీకృతములైయున్న ఈధర్మబీజములు ఒక్కొక్కటిగా నశింప జొచ్చినవి. దేశాభివృద్ధి నర్థించువారందరును ఈమహాధర్మవిప్లవసమయమున యోచింపవలసిన విషయమేమి? ఈధర్మబీజము లెంతవరకు నశించినదియు గ్రహించి, తిరిగి వానిని మొలకలెత్తించుటకు కావలసిన మార్గములను అన్వేషించుటయేను. ఇంకను కొన్ని సంవత్సరములు ఇట్లనే ఈధర్మవిప్లవమునందుపడి మనము కొట్టుకొనిపోయినయెడల, భారతజాతి నశించినదనియే ఘంటాపథముగ జెప్పనగును. నశించుటయనగా. మన శరీరములుగాదు, ఒకరునశించిన మరియొకరెప్పుడును ఏదేశమందైనను జన్మించుచునేయుందురు. కాని అట్లు నశించునది భారతవర్షముయొక్క ఆత్మయైయున్నది. భారతవర్షముయొక్క జీవితపరమార్థములు, సంఘసాంప్రదాయములు, ధర్మచింతనలు,- ఇవన్నియు నశించిన దానియొక్క ఆత్మ నశించినట్లుగాదా! ఆత్మనశించినవానికి మోక్షమెక్కడిది! ప్రపంచమునంతను వెలిగింపగల విజ్ఞానముతో నిండియుండిన ఈపావనభారతవర్షము నశించిన ప్రపంచమున కొక గొప్పలోటువాటిల్లదా! అట్లువాటిల్లిన అందువలన కలిగెడి పాపము మనలను జుట్టుకొనదా!

సంఘసేవావిధానము.

కావున సోదరవర్యులారా! "పరోపకారార్థ మిదమ్శరీరమ్" అను పవిత్రవాక్యము తిరిగి భారతీయుల హృదయఫలకములందు నాటునటుల చేయుటకై దీక్షను స్థూలముగా సంఘసేవ రెండువిధముల ప్రతిగృహమున కావలె

భిప్రాయానుసారముగ జరుగునది యొకటి. నైమిత్తికముగా అగ్నిభయములు, సాంక్రామిక వ్యాధులు, ఆకస్మిక అపాయములు, చోరభయము, జలప్రళయములు, తీర్థములు, జాతరలు మొదలగువానియందు నాయానిమిత్తమున కనుగుణముగా తాత్కాలిక సేవచేయుటొకటి. నిత్యసేవకు ప్రజలలో నుత్సాహము కలుగునట్లు ధర్మాభిప్రాయప్రకటనము అత్యంతావశ్యకమైయున్నది. ఇదిగాక నైమిత్తికసేవ జేయుటకు సేవకులకు భక్తిగలిగి వినయాది గుణసంపన్నులగుటకుగాను, సంఘసేవనమార్గములందు క్రమమైన శిక్ష నొసంగవలెను. ఈదుట, ప్రాణమును కాపాడుట, మంటల నార్పుట, నావలనడుపుట, ప్రథమవైద్యసహాయము నొసంగుట, సాంక్రామికవ్యాధులయందు ఉపచారముచేయుట మున్నగు కార్యములందు వారికి అనుభవపూర్వకమైన శిక్షను ఒసంగవలయును. ఉపద్రవములు చెప్పిరావు. కాఘున తగినసంఘములయందు వార్తతెలియగనే సేవకులను పంపు అవకాశము లుండవలయును.

సంఘసేవ గ్రంథాలయప్రథానధర్మము.

పూర్వకాలమువలె ఇప్పటి గ్రంథాలయములు వట్టి పుస్తకదుకాణములు కావుగదా. గ్రంథాలయము గ్రామమునకంతకును కేంద్రస్థానముగజేసి జనులకెల్ల ఉపయోగవంతమైయుండునటుల జేయుట మన ప్రధానకర్తవ్యమని గ్రహించితిమిగదా.

ఈ సంఘసేవనమును నిర్వర్తించు టెట్లు?

ఈసేవావ్రతమును నిర్వహించుటకు యుక్త
? పాశ్చాత్యసాంప్రదాయముల
ప్రత్యాదర్శములవలనను మన
గిన ఈధర్మవిప్లవమును అపాశ్చాత్య మార్గముల నవలంబించియే రూపుమాపవలసియున్నది.

సంఘసేవనమే భటోద్యమము.

పైన వివరించిన సాంఘికసేవనంతను ఒక వ్రతముగ అనుష్ఠించునదే భటోద్యమము.

ఈసేవావ్రతమును మనయందు గాఢముగ నాటుకొనునటుల జేయుటకు "భటోద్యమము"వంటి మహత్తరమైనది మరియొకటి గానము.

భటోద్యమము గ్రంథాలయోద్యమము నందొక భాగము.

ఆంధ్రదేశమునందు ధర్మగ్రంథాలయములు సేవాస్థానములై ఇదివరకే వెలసియున్నవి; ధర్మగ్రంథపఠనావకాశములు, రాత్రిపాఠశాలలు అన్నదానము వైద్యసహాయము-ఇటులయెన్నియో విధముల ఇవి సేవావ్రతమును ఆచరణయందు బెట్టుచున్నవి. ఇవిగాక కొన్నియితర సంఘములుగూడ పలువిధముల సేవావ్రతమును ఆచరణయందుబెట్టుచున్నవి. ౧౯౧౬ సం॥న సంభవించిన కొల్లేరు, కృష్ణా వరదల సందర్భమున పలుగ్రంథాలయముల ప్రతినిధులు బెజవాడ సేవకాసంఘమువారి ఆదరణక్రింద చేసిన సేవ మీకెంతను జ్ఞప్తియందున్నదని తలచెదను. దీనినిబట్టి భటోద్యమము గ్రంథాలయోద్యమమునందొక ప్రాధాన్యభాగమని మనలో చాలమంది పేరులనుబట్టి గ్రహింపకపోయినప్పటికిని, ఆచరణయందు జూపుచునేయున్నాము.

ఆంధ్రదేశము-భటోద్యమము.

౧౯౧౬ స॥ న వరదలసందర్భముననే ఈ భటోద్యమమునుగూడ ఆంధ్రదేశమున గ్రంథాలయోద్యమప్రాధాన్యభాగమున నెలకొల్పవలయునని వాంఛించితిమి. ఈసంవత్సర

ప్రారంభము వరకును అళోరిక ఫలింపకపోయినను మాహృదయములందు పరిపక్వమగుచున్నదనిమాత్రము చెప్పగలము. కడచినజనవరి మాసమునందు భారత బాలభటసంఘ సేనానాయకులగు పియర్సు దొరవారును బందరు జాతీయకళాశాల బాలభటోపాధ్యాయులగు శ్రీ వారణాసి వేంకటసుబ్బారావుగారును దయతో బెజవాడ విచ్చేసి మాలో గొందరకు బాలభటశిక్షణము నొసంగి మా వాంఛ సఫలమగుటకు గావలసిన సదుపాయముల నొసంగిరి. పిమ్మట ఇంతవరకు ఆంధ్రరాష్ట్రమునందు జరిగిన పనినిగూర్చి రేపటిదినమున జరుగబోవు ఆంధ్రబాలభటుల సభయందు తెలిసికొనగలరు.

భవిష్యత్తు.

గ్రంథాలయోద్యమమునను దానికితోడుగ బాలభటోద్యమమునను ఆంధ్రదేశమునందు పొందుచున్న యభివృద్ధినిజూచిన, ఈ యుద్యమములు ఇంకను ఎన్నియోమార్గముల వ్యాపించుటకు తగిన సావకాశములు గలవను సంగతి స్ఫురింపకపోదు. ఇదిగాక ఉద్యమములు పెరిగినకొలదిని ఉద్యమసంబంధమగు వాఙ్మయము పెరుగుటయు వాని సంబంధమైన విషయములు జనులయందు విరివిగ వ్యాప్తమగుటయుఅత్యంతావశ్యకములు. గ్రంథాలయములకు గావలసినగ్రంథములను ప్రత్యేకముగ వ్రాయించి, వానిని చౌకధరలకు అందజేయుటగూడ మనము వెంటనే నిర్వహింపవలసిన కార్యములందు ప్రధానమైనదిగ నున్నది. ఈపనులన్నియు నెరవేరుటకు గాను ప్రత్యేక మొకముద్రణాయంత్రమును ప్రతిష్ఠించుట అత్యంతావశ్యకము. ముద్రణాయంత్రస్థాపనమున మనయుద్యమము అనేకవిధవ విజృంభించుటకు తగిన సావకాశమేర్పడగలదు. మనయుద్యమమును ఇంకను విరివిగ వ్యాప్తిజేయుటకును స్థిరీభూతము జేయుటకును వారపత్రిక నొకదానిని ప్రారంభించుట అత్యంతావశ్యకముగ దోచుచున్నది. ముద్రణాయంత్రస్థాపన వలన ఈపరమార్థము గూడ వెంటనే నెరవేరగలదు. సమగ్రమగు ముద్రణాయంత్రమును స్థాపించుటకు పదివేల రూపాయలైన గావలసియున్నవి. కార్యదీక్షితులగు గ్రంథాలయసోదరులు దలచిన నిది యొక గొప్పకార్యముగాదు. ముందుసభజరుగునాటికి ఈకోర్కె నెరవేరునటుల చేయుదురని సోదరులందరని మరిమరి. ప్రార్థించుచున్నాడను.

ఉపన్యాసములు

పిమ్మటతిత్తి బలరామయ్య, అద్దంకి సత్యనారాయణశర్మ, కోన వేంకటరాయశర్మ, సి. వి. రంగము శ్రేష్ఠిగార్లు వివిధజిల్లాలగ్రంథాలయ వృత్తాంతములను, దంటు సుబ్బావధానులుగారు సభలగురించి, వెలిదెండ శ్రీనివాసరావుగారు గ్రంథవిభజననుగురించి, బులుసు రామజోగారావుగారు గ్రంథాలయములు వ్యాయామముల గురించి, వంగూరు సుబ్బారావుగారు ప్రాచీనగ్రంథరక్షణమును గూర్చియు మైనంపాటి హానుమంతరావుగారు కవులు - గ్రంథాలయములను గురించియు ముచ్చటించిరి.

పిమ్మట ఈతీర్మానములు ఆమోదింపబడినవి.

1-వ తీర్మానము.

గ్రంథాలయోద్యమమునకు విశేషము ప్రోత్సాహము గావించిన కందుకూరివీరేశలింగము, కె ఆర్. వి కృష్ణారావు గార్ల అకాల మరణములకు ఈసభవారు చింతించుచున్నారు. (అధ్యక్షులు.)

2-వ తీర్మానము.

పుస్తకభాండాగారములను పఠనమందిరములను 1860 సం॥ నెం. 20 ఆక్టు ప్రకారము రిజిష్టరు చేయించుటకు చెల్లింపవలసిన రుసుము తీసివేసి గ్రంథాలయములను, పఠన మందిరములను రిజిష్టరు చేయించుటకు ప్రభుత్వమువారిని యీ సభవారు గోరు చున్నారు (అధ్యక్షులు)

3-వ తీర్మానము.

(క) ఆంధ్రదేశమున స్థాపింపబడిన గ్రంథాలయములకును పఠనమందిరములకును మునిసీపాలిటీ, డిస్ట్రిక్టు తాలూకాబోర్డులయొక్క ద్రవ్యములనుండియు ప్రొవిన్షియల్ రివిన్యూల నుండియు ద్రవ్యసాహాయ్యము చేయునటులను.

(చ) ఆంధ్రదేశ కేంద్రగ్రంథాలయమునకును, మండల గ్రంథాలయములకును సంవత్సరమునకు కొంత ద్రవ్యమును విరాళముగ విద్యాశాఖానియమిత ద్రవ్యమునుండి యిప్పించవలసినదని ఈసభవారు ప్రభుత్వమువారిని కోరుచున్నారు. (అధ్యక్షులు)

4-వ తీర్మానము.

ప్రభుత్వమువారిచే ప్రకటింపబడు రిపోర్టులాదిగా గలవాటిని జిల్లా గెజట్లను జిల్లాగ్రంథాలయముల వారికిని, కేంద్రగ్రంథాలయము వారికిని- దేశభాషల ప్రచురింపబడువాటిని పల్లెటూరి గ్రంథాలయములకును ఉచితముగ పంపునటు లేర్పాటును జేయుటకు పబ్లిసిటీ బోర్డువారిని ఈసభవారు కోరుచున్నారు. (అధ్యక్షులు)

5-వ తీర్మానము.

భరతఖండమున గ్రంథములను జ్ఞానవ్యాపకమున కెట్లువినియోగించిరో ప్రామాణికముగ కనుగొని ప్రకృత గ్రంథాలయముల సంస్కరించు తగు పండితుల నిర్ణయించి తగు పద్ధతులమీాద నొక శిక్షాలయము[illegible] టకు సభవారు ప్రయత్నములు జరుపవలయునని తీర్మానించుచున్నారు. (అధ్యక్షులు)

6-వ తీర్మానము.

ఆంధ్రదేశమునందున్న దేవాలయ ధర్మకర్తలను తమ దేవళములందును, తదితర ధర్మాదాయకార్యనిర్వాహకు లను తమతమ కార్యస్థానములయందును మంచి గ్రంథాలయములను, పఠనమందిరములను స్థాపించు మని ఈ సభవారు కోరుచున్నారు. (అధ్యక్షులు)

7-వ తీర్మానము

ప్రస్తుతము పట్టణములందు వినోదార్థముగ నిర్మింపబడిన సంఘములయందును కళాశాలలయందును, పాఠశాలలయందును- ఉన్నటువంటి గ్రంథాలయములలయందుండు గ్రంథములలో తుదకు వీసముపంచేని ఆంధ్రగ్రంథములు లేకుండుట కడుంగడు శోచనీయ మనియు, వెంటనే ఆంధ్రగ్రంథ సముదాయమును పెంపొందింతురని ఏతదధికారులను ఈ సభవారు కోరుచున్నారు. (అధ్యక్షులు)

8-వ తీర్మానము.

బరోడా గ్రంథాలయములయందు నిర్వహింపబడు బాలశాఖలు ప్రశంసాపాత్రములనియు, అట్టి బాలశాఖలను ప్రతిగ్రంథాలయమువారు స్థాపించి, బాలురకు గ్రంథాలయములు ఆటలప్రదేశములుగ నుండునటుల జేయవలయు ననియు,

(చ) స్త్రీల కుపయుక్తములగు గ్రంథముల సమకూర్చి వారి గృహములకు పుస్తకముల నంపి స్త్రీవిద్యకు తోడ్పడునటుల జేయవలయు నని ఆంధ్రదేశమునం దుండు వివిధ గ్రంథాలయముల నిర్వాహకు[illegible]రు ఈ సభవారు ప్రార్థించుచున్నారు.

ఉప—అయ్యంకి వేంకటరమణ[illegible] గారు.

ఆమో—ఆరెకపూడి రామశా[illegible] గారు.

9-వ తీర్మానము.

ఆంధ్ర సారస్వతాభివృద్ధికిని, ఆంధ్రుల భావి భాగ్యోదయమునకును పత్రికా నిర్వాహణము ముఖ్యమని యెంచి లిఖితమాసపత్రిక స్థాపించి నడిపించుచున్న వాసంత గ్రంథనిలయము, స్వసంఘము, బాలసరస్వతీ గ్రంథాలయము, రత్నకవి గ్రంథాలయములవారి యాశయముల గొనియాడుచు-ఆంధ్రదేశమున గల గ్రంథాలయము లన్నియు అట్టి పత్రికల స్థాపించి, నిర్వహింతురని కార్యనిర్వాహకులను ఈ సభవారు ప్రార్థించుచున్నారు.

ఉప— తేకుమళ్ల వెంకోజీగారు.

ఆమో— ఆరేకపూడి రామశాస్త్రులుగారు.

10 వ తీర్మానము.

(క) వాఙ్మయములోని ముద్రితాముద్రిత గ్రంథముల సేకరించి, సారస్వతసాధనముల జేయుచుంటయే గాక, ఆంధ్రుల ప్రత్యేకవ్యక్తిని, కళలను, ఆచారములను, పండుగలను, వర్ధంత్యుత్సవములను ప్రోత్సాహపరచు సాధనములను అవలంబించుటకును,

(చ) తమకు సంబంధించిన రాత్రి పాఠశాలలయందు ఆంధ్రుల ప్రత్యేకకళారూపమును దెలుపు విద్యావిధానముల నవలంబించుటకును,

(ట) నిమ్న జాతుల విద్యాభిలాష గలవారలుగ జేయుటకు ఉపన్యాసము లిచ్చుట, బొమ్మలాజూపుట, మొదలగు సాంఘిక సేవ జేయుటకు వలయు సాధనముల సేకరించుటకును,

(త) రాత్రిపాఠశాలలయందు పఠించు ఆదిమాంధ్రవిద్యార్థులకై గ్రంథాలయస్వంత భవనమున గాని సామీప్యమున గాని వారికనువగు ప్రార్థనాలయములను గట్టించవలయుననియు ఆంధ్రదేశమునందుండు వివిధగ్రంథాలయముల కార్యనిర్వాహకులను ఈ సభవారు కోరుచున్నారు.

ఉప— గాడిచర్ల హరిసర్వోత్తమరావుగారు.

ఆమో— గోనుగుంట్ల వేంకట సుబ్రహ్మణ్యంగారు.

11-వ తీర్మానము.

(క) ఆంధ్రవాఙ్మయమునందుండు గ్రంథముల నన్నిటిని బహుసులభముగ వివిధ భాగములుగ భాగించి పుస్తకములపట్టీల తయారు చేయుటకును, గ్రంథాలయముల గ్రంథములను నంబెరువేసి బీరువాలయందుంచుటకును, సులభమగు పద్ధతిని వెదకుటకును ఆంధ్రగ్రంథాలయ స్థాయిసంఘమువారిని కోరుచున్నారు.

(చ) ప్రస్తుతము ఆంధ్రవాఙ్మయ సూచికనొక దానిని తయారుచేయుచున్నట్టి శ్రీ కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావుగారికి ఏత దుద్యమము నకు తగు సాహాయ్యము చేయవలయునని ఈసభ వారిని కోరుచున్నారు. (అధ్యక్షులు).

12-వ తీర్మానము.

ఆంధ్రగ్రంథముల అట్టలపై, ఆంగ్లమున గ్రంథనామముల ముద్రించుటవలన నెవ్వరికి మేలు గలుగకున్నను, కనివినరాని యాంభాషపు ఉచ్చారణల కెడమిచ్చుటయే గాక, ఆంగ్లవిద్యానిపుణునకేని శీఘ్రముగ నర్థము గాకుంటయు ఆంగ్లభాషాజ్ఞానము లేని జనసామాన్యమునకు బొత్తిగ నర్థముగాకుంటయు జూడ- అట్టి ముద్రణములు విపరీతములును మనభాషకును, మనకును న్యూనత దెచ్చుచున్నవనియు, ఇకముందు ప్రచురింపబడు గ్రంథములపై తెనుంగుననే గ్రంథనామముల ముద్రించుడని ప్రకాశకులను యీ సభవారు కోరుచున్నారు. (అధ్యక్షులు).

13-వ తీర్మానము.

కీర్తిశేషులయిన పండిత వర్యుల కుటుంబ

ములను బోషించుటకుగాను వారి జీవితకాలములో ప్రచురింపబడిన గ్రంథములను గ్రంథాలయముల వారు కొని వారిని పోషింపవలయుననియు, ప్రస్తుతము మిక్కిలి కష్టదశలోనుండు మహామహోపాధ్యాయ కొక్కొండ వేంకటరత్నం పంతులుగారి యొక్కయు పూండ్ల రామకృష్ణయ్యగారి యొక్కయు గ్రంథములను తెప్పించి యీ రెండు కుటుంబములను పోషింపవలయుననియు ఆంధ్రగ్రంథాలయములవారిని ప్రార్థించుచున్నాను.

ఉప:— మైనంపాటి హనుమంతరావుగారు.

ఆమో:— నెమలి సుబ్బారావుగారు.

14-వ తీర్మానము.

ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయోద్యమాభివృద్ధికై నిరుపమానమగు దీక్షతోడను త్యాగముతోడను పనిజేయుచున్న శ్రీ అయ్యంకి వేంకటరమణయ్యగారికి గౌరవసూచకముగ ఒక పతకమును ఇచ్చుటకు ఈసభవారు తీర్మానించుచున్నారు.

ఈతీర్మానమును ఆరేకపూడి రామశాస్త్రులుగారు ఉపపాదింపగా గుంటూరువాస్తవ్యులగు చట్టి నరసింహారావుగారు, గోదావరిజిల్లా వాస్తవ్యులగు బిక్కిని వేంకటరత్నంగారు, అద్దంకి సత్యనారాయణ శర్మగారు, గంజాం జిల్లా వాస్తవ్యులగు తిత్తి బలరామయ్యగారు, చిత్తూరు వాస్తవ్యులగు రామానుజులురెడ్డిగారు, బలపరచిరి. అంతట అయ్యంకి వేంకటరమణయ్యగారు తాముచేసినపని స్వల్పమనియు, చేయవలసినది అనంతముగ గలదనియు, ఇదివరకు స్వతంత్రముగ ఇచ్ఛానుసారముగ పనిజేయుచుంటిననియు, ఈ పతకము నిచ్చినయెడల ఇదివరకు వలె స్వేచ్ఛగ పని చేయజాలననియు, అది తన పనిని నిరోధించుననియు, అది తనకు గౌరవమును సూచించుటకిచ్చునదేయైనను తన కయిష్టముగ నున్నదనియు జెప్పిరి. అంతట కువ్వ్వ శ్రీరామశర్మగారు లేచి, వారికి ఇష్టములేని పతకము ఇచ్చుటకన్న వారి ఉద్యమ నిర్వహణమునకై ముద్రాయంత్రము నొకదానిని స్థాపింపనున్నారు గావున దానికి సహాయముచేసి వారిని గౌరవించుట యుక్తమనియు అందులకై తాము ౨౫౦ రూపాయిల నిత్తుమనియు జెప్పిరి.

అందుమీద శ్రీ టంగుటూరి ప్రకాశం పంతులుగారు ఈ క్రింది తీర్మానమును ఉపపాదించుచు రూ ౫౦౦ ల నిచ్చెదమని చెప్పిరి.

"ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయోద్యమాభివృద్ధికై నిరుపమానమగు దీక్షతోడను త్యాగముతోడను పనిచేయుచున్న శ్రీ అయ్యంకి వేంకటరమణయ్యగారి పేరట నొక ముద్రణాలయమును స్థాపించి వారి కిచ్చుటకుల తీర్మానించుచున్నారు.

ఉప- టంగుటూరి ప్రకాశంగారు.

ఆమో- అయ్యదేవర కాళేశ్వరరావుగారు.

అప్పుడప్పుడే రెండువేల రూప్యములు చందాలుపడెను. టంగుటూరి ప్రకాశం, జొల్లకొండ రాఘవరావుగార్లు చెరి అయిదు వందల రూపాయలను, అయ్యదేవర కాళేశ్వరరావుగారు రు ౨౫౦ లను, గోనుగుంట్ల వేంకటసుబ్రహ్మణ్యంగారు రు ౨౫౦ లను, బిక్కని వేంకటరత్నంగారు రు ౨౫౦ లను, అద్దేపల్లి కుమారస్వామిశ్రేష్ఠిగారు రు ౧౦౦౦ లను ఇచ్చెదమని వాగ్దత్తము జేసిరి.

15 వ తీర్మానము.

14-వ తీర్మానము సభలలోనికి దెచ్చుట క్రిందివారలచే సంఘముగ నేర్పాటుగావింపబడెను. ౧. కా. నాగేశ్వరరావుగారు.

౨. సామి వెంకటాచలం శ్రేష్ఠిగారు, 3. టంగుటూరి ప్రకాశంగారు. ౪. కొండా వెంకటప్పయ్యగారు, ౫. అద్దేపల్లి కుమారస్వామి శ్రేష్ఠిగారు, ౬. బిక్కని వేంకటరత్నంగారు, ౭. ఆరెకపూడి రామశాస్త్రిలుగారు, ౮. అయ్యదేవర కాళేశ్వరరావుగారు, ౯. గోనుగుంట్ల వేంకటసుబ్రహ్మణ్యంగారు, ౧౦. చట్టి నరసింహారావుగారు.

16-వ తీర్మానము.

చిత్తూరుజిల్లా కలెక్టరుగారయిన గెల్లటుదొరగారు నారాయణవరం శ్రీ హనుమద్గ్రంథాలయమునకు రెండువందలరూప్యములను డిస్క్రీషనరీ గ్రాంటులో నుండి ఇచ్చినందుల కీసభ వారు వందనములు నర్పించుచున్నారు.

—అగ్రాసనాధిపతి.

18-వ తీర్మానము.

చెన్నపురి విశ్వవిద్యాలయమువారు తమ గ్రంథాలయమునుండి కొంతసామగ్రిని ధరావతు పుచ్చుకొని పండితులకు మూలగ్రంథముల నిచ్చుచున్న పద్ధతిని, ప్రాచ్యలిఖిత పుస్తకభాండాగారమందు ప్రవేశపెట్టి పండితుల కష్టములను తొలగించుటకు దొరతనమువారిని ఈసభవారు ప్రార్థించుచున్నారు.

ఉ- గద్దె రంగయ్యనాయుడుగారు.

ఆ- గో. వేం. సుబ్రహ్మణ్యంగారు.

19-వ తీర్మానము.

• ఆంధ్రదేశమునందు యిప్పుడు ఆచారముగ వివాహాది శుభకార్యములు మొదలగువానియందు వసూలుచేయుచుండు త్రిమతస్థుల దక్షిణలును గాక, ఆంధ్రముపేర మఱియొక దక్షిణను యివ్వవలసినదని ఆంధ్రులనందరిని ఈసభవారు కోరుచున్నారు. దానిని వసూలు చేయుటకు తగినసహాయము చేయవలయునని పౌరోహితుల ప్రార్థించుచున్నారు.

ఉ. వెనులి సుబ్బారావుగారు.

ఆ. రంగనాయకులుగారు.

౨౦-వ తీర్మానము.

గ్రంథాలయములను స్థాపించుటకుగాను పైసాఫండు నేర్పాటు చేయవలసినదనియు, ఆఫండు సంవత్సరాదినాడు వసూలు చేయవలసినదనియు, వసూలు మొత్తము నిర్ణీతమైన బ్యాంకులో నుంచి, తగినంత మొత్తము చేరిననుక వినియోగింపవలసినదనియు ఈసభవారు తీర్మానించుచున్నారు.

ఉ. గాడిచెర్ల హరిసర్వోత్తమరావుగారు.

ఆ. బి. వేంకటరత్నంగారు.

౨౧-వ తీర్మానము.

ప్రతిగ్రంథాలయమును ఆయాగ్రామము లేక ఆయాప్రదేశము నందలి జాతీయ జీవనమునకు లక్ష్యముగ నుండవలయును. అనగా ఈక్రింద సూచించిన విధము ననుసరించి, ఆయా గ్రామము లేక ఆయా ప్రదేశముల యందలి ప్రతివిషయమును పరిశీలించి, ఆ విషయమును గ్రంథముగ వ్రాసి, దానిని గ్రంథాలయమం దుంచవలయును. పరిశీలనయందు లభించిన వస్తువులను కూడ గ్రంథాలయమం దుంచవలయును.

(౧) వివిధజాతులు—ఆయా జాతులయందు శాఖలు వాని చరిత్రములను వ్రాయవలయును. ఆచరిత్రయందు వారి వేషభాషలు, సాధనభజనలు, పాటలు, పద్దెములు, సామెతలు, హాస్యములు మొదలగునవియును, గృహోపకరణములు వాసనాసములు శిల్పసంబంధమైన వస్తువులు మొదలగువిషయములును, పిల్లలాడే ఆటలు పాటలు పద్దెములు కతలు మొదలగు విషయములను పరిశీలనాదృష్టితో నుండవలయును.

(2) అచ్చట దొరకు పురాతనవస్తువులు అనగా శాసనములు, విగ్రహములు, శిల్పము గల గృహోపకరణములు, నగలు, బొమ్మలు, భాస్కర్యములు (రాతిబొమ్మలు), పంటధాన్యములు, వ్యవసాయ సంబంధమైనపనిముట్లు మొదలగువానిని సేకరించి గ్రంథాలయమందుంచ వలయును.

(3) వ్యవసాయ సంబంధమైన చరిత్రము ను వ్రాయవలయును.

ఉ- కొత్తా శ్రీరామశాస్త్రిగారు.

ఆ- యం. వి. శర్మగారు.

22-వ తీర్మానము.

ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయ సంఘమునకు ముందువత్సర మీక్రిందివారు సభ్యులుగ నుండవలయును.

అధ్యక్షులు: కాశీనాధుని నాగేశ్వరరావుగారు.

ఉపాధ్యక్షులు: 1 టంగుటూరి ప్రకాశం గారు 2 సామివెంకటాచలం శ్రేష్ఠిగారు 3 కొండా వెంకటప్పయ్యగారు 4 ఆర్. వి. రామకృష్ణంరాజు గారు (కార్వేటినగరం) 5 చల్లాగురుస్వామి శ్రేష్ఠిగారు 6 గాడిచెర్ల హరిసర్వోత్తమరావుగారు.

కార్యనిర్వాహక సంఘాధ్యక్షులు: సూరి వేంకట నరసింహ శాస్త్రిగారు.

కార్యదర్శి: అయ్యంకి వేంకటరమణయ్యగారు.

సహాయకార్యదర్శి: చట్టి నరసింహారావు గారు.

ఇదివరకున్న సభ్యులుగాక ఈక్రింది సభ్యులను గూడ చేర్చడమైనది:—

- ఆహ్వాన సంఘ కార్యదర్శులు, నేలనూతుల సుబ్బారావుగారు.

23-వ తీర్మానము.

రాబోవు సభను మహానందియందు జరుపుటకు తీర్మానించడమైనది.

ఉ.—గాడిచెర్ల హరిసర్వోత్తమరావుగారు.

ఆ—కాశీనాధుని నాగేశ్వరరావుపంతులు గారు.

వేకుమళ్ల వెంకాజీగారిచే వ్రాయబడిన "గ్రంథాలయములు—సాంఘిక స్థితి" అను వ్యాసమును, కంచనపల్లి కనకమ్మ గారిచే వ్రాయబడిన "గ్రంథాలయములు—స్త్రీలు" అను వ్యాసమును చదివినట్లు ఎంచబడినవి. తూర్పాటి సన్యాసమ్మగారిచే వ్రాయబడిన "స్త్రీవిద్య" అను వ్యాసము జరుపబడినది.

పిమ్మట శ్రీ సామి వేంకటాచల శ్రేష్ఠిగారు అగ్రాసనాధిపతిగారికి ప్రతినిధులకు వందనముల నర్పించిరి. అంతటితో సభ ముగిసినది.

పల్నాటియాత్ర.

"చిన్న చిన్న రాళ్లు • చిల్లర దేవుళ్లు,
నాగు లేటి నీళ్లు • నాప రాళ్లు,
సజ్జ జొన్న కూళ్లు • సర్పంబులును దేళ్లు,
పల్లె నాటి సీమ • పల్లె టూళ్లు"

తమ యప్రమేయశౌర్య ధైర్య సాహసాది సద్గుణంబులచే ఆంధ్రదేశమునకేగాక భారతవర్షమున కంతకును ఆదర్శప్రాయులై యొప్పిన వీరుల కదనరంగములచే పావనవంతంబగు పల్నాటిసీమను దర్శించి తరింపవలెనని చాలా కాలమునుండియు కోరిక కలదు. కాని శ్రీమన్నారాయణు డగు ఆ జగద్రక్షకుని యాజ్ఞ

లేనిది మన కోరికలు చెల్లవుగదా. నేటి కట్టి యాజ్ఞయైనది. అందుచే బయలుదేరి నర్సారావుపేటయందు ధూమశకటమునుండి దిగి, పల్నాడునకు బోవు బాటను బట్టితిమి. ఎక్కడ జూచిన రాళ్లు. పిండిరాయికాదు- నల్లరాళ్లు, నాపరాళ్ళు. పొలములన్నియు ఎఱ్ఱమట్టితో నిండియుండి, 'పల్నాటివీరుల రుధిర మింకను ఈ భూములపై ప్రవహించుచునేయున్నదా' యనునటుల దోపజేయుచుండెను.

ఇటుల కొంతదూరము అనగా సుమారు ౨౧ మైళ్ళ దూరము పోవుసరికి ఎదుట పెద్ద శాల యొకటి కొండమీద కానుపించినది. దానిని జూచి యా చక్కగా వేయబడిన బాట నెంగులకువేసి గా ప్రక్కనున్న వారి నడిగితిమి. "మనవ [illegible] ముగా నెక్కి ఆ కొండమీదనున్న బాటగుండ బోవుచో కొండ కావలివైపునకు సులభముగ బోయెద" మని చెప్పిరి. అట్లేపోయి మరికొన్ని ప్రదేశములను ఎక్కుచు దిగుచు ౨౯ మైళ్ళ దూరము వచ్చితిమి. అంతట దూరమున మిద్దెలతో నిండిన గ్రామ మొకటి కానుపించుచుండెను. పల్నాటిసీమ కంతకును నాయకమణియై ప్రశస్తిగాంచిన కారెంపూడి గ్రామ మదియే యని తెలిసినప్పుడు "తొలిజన్మమున నోచిన నోముల పూజాఫలము" లభించెనుగదా యని సంతుష్టాంతరంగుల మైతిమి.

కారెంపూడి.

ఆనాడే "కారెంపూడి" యందున్న శ్రీ చెన్నకేశ్వర గ్రంథాలయముయొక్క ద్వితీయ వార్షికోత్సవమునకు నిర్ణీతదిన మైయుండెను. అందుచేత గ్రంథాలయభవన మంతయు పచ్చని ఆకు జొంపములతో నలంకరింపబడి, నూతన శోభతో విలసిల్లుచుండెను. ఉత్సాహవంతులగు యువకు [illegible] లు ఈ గ్రంథాలయమునకు పట్టు గొమ్మలై నిలిచి, దాని యభివృద్ధికై సదా పాటుపడుచున్నారు

౧౨ వ శతాబ్దమునందు బ్రహ్మనాయునకును, నాయకురాలునకును "కారెంపూడి" మహాక్షేత్రమునం దొక గొప్ప యుద్ధము జరిగెను. ఆ రణరంగమునందు పాల్గొన్న వీరులకే యిచట వీరాలయము నిర్మింపబడియున్నది. ఆ వీరులను దైవములుగ నెంచి పూజలను, సలుపుచున్నారు. వారు మానవమాత్రులను తలంపు ఈవైపున "మనము" జనసామాన్య మని పిలుచువారియం దెవ్వరికిని లేనే లేదు. వీరు లందరును శ్రీ మహావిష్ణ్వంశాసంభూతు లనియే వారు నమ్మి పూజించుచున్నారు.

వీరు లందరును తాము యుద్ధమునకు పోవుటకు ముందే కారెంపూడియందున్న గంగధారిమడుగునందు స్నానము జేసి, తమ ప్రాణలింగముల నా మడుగునుండి తీసి, యొక్కన బడవేసిరి. ఆ ప్రాణలింగములే యిప్పుడు ఈ వీరుల యాలయమునందు ప్రతిష్ఠింపబడి, పూజింపబడుచున్నవి. ప్రతివత్సరమును కార్తికమాస అంత్యదినము (అమావాస్య) మొదలు మార్గశిర శుద్ధ చవితివరకు అయిదుదినములు వీరుల తిరునాళ్ళు జరుగును. అప్పటికి ఆంధ్రదేశముయొక్క పలుభాగములనుండియు జనసామాన్యమునుండి అనేక వేలమంది జనులు- విద్యావంతులు, కన్నమనాయుళ్ళు, పోతురాజులు, కొమ్మరాజులు, ఆచారవంతులు, పిన్న పెద్దలు- వీరందరును వీరుల యుత్సవమునందు తమకు నిర్ణీతమైన భాగములను గైకొ [illegible] వారు. కారెంపూడికి విచ్చేసెదరు. వి
తు లవగా పలునాటివీరుల కథ
రు; కన్నమనాయుళ్ళు అన
పట్టువారు; పోతురాజు

వానిని పట్టువారు; కొమ్మరాజులు అనగా గణాచారులు; ఆచారవంతులు అనగా దేవుని కొల్చువారు. పిన్నపెద్దలనగా ఉత్సవము నంతను ఎక్కడ ఏయే పనులు జరుగ వలసినదియు ఏర్పాటుచేసి, నడిపించు వారు. వీరి అందరిమీదను గురుస్థానమును గలిగిన యింకొక కుటుంబమువారు కలరు. కారెంపూడియే వారి కాపురస్థలము. అనాదినుండియు వారి గురుస్థానము వంశపారంపర్యముగ వచ్చుచున్నది. ఉత్సవమున కంతకును వీరు నాయకులు. వీరి అధికారమునకు లోబడియే ఉత్సవమంతయు జరుగును. ఉత్సవసమయము లయందేగాక మిగిలినకాలమునందుగూడ శిష్యుల గ్రామములయందు సంచారము చేయుచు, వారియందుగలుగు తగవులను దీర్చుచు, వారికి సన్మార్గముల గరపుచు, వారివలన మన్ననలను గైకొనుచు నుండెదరు. ఇప్పుడీ గురుస్థానమునందున్న వారి నామమును వారి బిరుదావళులతో గూడ నిచట నుదహరించెదను:—"స్వస్తిశ్రీమతు పల్నాటి ఉద్దండ వీర తిరుపతి మహాస్థలమైన కార్యమపూడి యుద్ధ మధ్యరంగస్థలపతులును, ఉదయాస్తాచలసేతు శీతనగమధ్య అఖండవీరభాగవతాచారోద్ధార కులును, ప్రతివాదిమదగజ పంచాననులును, నవరత్నఖచిత సింహాసనాసీనులునై కూడి కూర్చున్న శ్రీగిరిలింగం శ్రీ చెన్నకేశ్వరస్వామివారి పాదపద్మారాధకులును- అలుగురాజు, కొమ్మ రాజు, అలరాజు, బాదం దొడ్డనాయుడు, పెద్దన్న, పేరినాయుడు, వీరసోముడు, గంగుల పోతురాజు - వీరుమొదలగు ఒక్కకోటి డెబ్బది గోత్రాలవారును, పరగ పన్నెండిండ్ల కులును, శ్రీమన్ముకుందచరణార విందాస్వాదన సమ్మాగరిష్ఠ యమనియ ...గ పారాయణులును, మద్దర్శన స్థాపకులును, బాదం బ్రహ్మనాయునింగారి ముద్రకర్తలును అగు పిడుగు నరసింహంగారు. వీరి యాజ్ఞను శిష్యులందఱును మిక్కిలి భక్తిశ్రద్ధలతో శిరసా వహించెదరు.

వీరుల యుత్సవము అయిదుదినములయందును, యుద్ధమునందు జరగిన ముఖ్యములైన విషయములన్నియు ప్రదర్శింపబడును. మొదటిదినమున రాచగావు- అనగా బ్రహ్మనాయుడు శివనందులకోటకు బోవుట, శక్తులను దీసికొనివచ్చుట, అక్కడ దోపిడి జరపి సద్దర్శనములను దీసికొనివచ్చుట జరిగినది. రెండవదినమున రాయబారము జరిగినది. మూడవదినమున మందపోటు అనగా ఆవులమందలను గోపన్న గాళ్ళవేయుట మొదలైనవి జరిగినవి. నాల్గవదినము పోరు జరిగినది. ఐదవదినము ఉదయమున 'లంకన్న వరుగు' జరిగెను. లంకన్న అను నాయకుడు శత్రువులచే జంపబడెను. అది విని బ్రహ్మయ్యనాయుడు ఆతడుపడియున్న స్థలమునకు విచ్చేసి, విలపించెను. ఈవిలాపమును పల్నాటివీర చరిత్రను జెప్పు విద్యావంతుడు వివరింపుచుండ 'లంకన్న వరుగు'ను జూచుటకయి విచ్చేసిన గణాచారులేగాక స్త్రీలు పిల్లలునుగూడ కన్నీరు మున్నీరుగా నేడ్వసాగిరి. "లంకన్న" పాత్రను ధరించినయాతడు నిజముగా మృతినొందెననియే వారు తలంపసాగిరి. అప్పుడు బ్రహ్మయ్యనాయుడు "లంకన్నా! లే" అనెను. అంతట అదివరకు మృతినొందినట్లుగానే పండియుండిన "లంకన్న"కు చలనముగలుగ నారంభించెను. జను లందరును తమ యేడ్పులను మాని సంతసింప సాగిరి. ఈదినము నాయంకాలమే కళ్ళిపడుట-స్వర్గమునకు వీరులు పోవుట-జరిగెను. ఈరీతిగా ఐదుదినములును ఉత్సవము మహావిభవముతో జరిగెను.

ఈయుత్సవదినములయందు ప్రతిదినము నియమితకాలమునందు కొందరు కత్తులతో తమదేహములయందు కొట్టుకొనెదరు. అట్టివారు ప్రథమమున గురువుగారి పాదములకును పిమ్మట వీరుల కుంతలములకును మ్రొక్కి "గోవిందా" యని కేకలు వేయుచు వీరావేశముతో తమదేహములను కత్తులతో కొట్టుకొనెదరు. అట్లు కొట్టుకొనువా రందఱును ప్రథమమున ఒకవిధముగ తమను గురువుగారిచేగాని ఆచారవంతులచేగాని చేయించుకొనవలెను. అట్లు చేసినపిమ్మట, ఈక్రింది భాగమును జదువుచుండగ, పంబలవాద్యము మ్రోగుచుండగ, ఆతంతును జరపించుకొనినవాడు మొదటి పర్యాయము కత్తులతో గొట్టుకొనును:—

"తలను కార్యమపూడి ♦ కల వీరమధ్యరంగాన
గంగధారమడుగు యొడ్డున ♦ ఆర్గురు పంగడలు
అన్న బాలునికి, ఎత్తివచ్చిన ♦ బాణములు యదమున నాటి
జారివచ్చిన బాణములు ♦ జబ్బల నాటి
కన్నుల నాటెను ♦ గజము నారసములు
పిక్కను నాటెను ♦ బిగు వాయుధములు
ఎఱ్ఱని రక్తము బాలునికి ♦ యేరులై పారెను."

ఈవీరులగుడియందు వీరులచే ధరింపబడిన కుంతలములును, వీరుల ప్రాణలింగములును గలవు. దీనికి యెదుటనే పంచముడగు వీరుడైన కన్నమనాయునకు ప్రత్యేక మొక ఆలయము కట్టబడియున్నది. మేము ఉదయమున, నదనే "గంగధారిమడుగు"నందు స్నానము జేసి, వీరుల ఆలయమునకు బోతిమి. వీరులయందు జనులకు గల భక్తిని గూర్చి పల్నాటి వీరచరిత్రము యొక్క పీఠికయం దిట్లు వ్రాయబడియున్నది:—"రానురాను జనులు వీరుల విగ్రహములకు బూజచేసి, వారిని కేవలము దేవతలనియె భావించిరి. ఇప్పు డనేకులు తమకు జబ్బులు వచ్చినప్పుడు గాని, ఆపదలు సంభవించినప్పుడుగాని తిరుపతి వెంకటేశ్వరునకును యల్లమందకోటేశ్వరునకును మ్రొక్కినట్లుగానే యీ వీరులకు మ్రొక్కి, కడగండ్లు కడచినచో ముడుపులు చెల్లించుచున్నారు. శుభకార్యములలో వీరుల నారాధించుచున్నారు. సోదిచెప్పెడు వెలుకలసాని నోటనుండి మాటిమాటికి వీరులే వచ్చుచున్నారు. ఇట్టి స్థితి మిక్కిలి శోచనీయము. చెట్లకు పాములకు బూజలు సల్పువా రిది యొనర్చుట యొక వింత కాదు. జనులు విద్యావిహీనులై, మూఢభక్తిపరాయణులుగ నుండునంతకాలము ఇట్టివి జరుగుచునే యుండును."

ఇట్టిపూజను చేయుట అనాగరికత యనియే అప్పటికి మాయభిప్రాయమునునై యుండెను. అట్టియభిప్రాయముతోడనే మేము వీరులగుడికి పోతిమి. కాని వీరులగుడికి పోయి, వీరుల ప్రాణలింగములను కుంతలములను నేత్రానందముగ జూచినట్లుగానే, మా చేతులట్లే లేచి నమస్కరించినవి. అందు మాప్రయత్న మేమియు లేదు. నమ్ముడు, నమ్మకపొండు. జరిగిన సంగతి యిది. అట్లు చేయుటవలన పాపమేమైన సంభవించునెడల అది మా చేతులదిగాని, మా కంతమాత్రమును సంబంధము లేదు. ఇట్లనిన ప్రాజ్ఞు లంగీకరించెదరా? అంగీకరింపక యేమిచేసెదరు? వారుమాత్రము ఎప్పుడైన శ్రీరామునకు గాని, శ్రీకృష్ణునకు గాని మరి యితర వీరులకు గాని నమస్కరించి యుండరా?

ఈవీరులగుడిని మహమ్మదీయులు కట్టించి రని చెప్పెదరు.

* మహమ్మదీయుల కాలమున నొకగొప్ప సైన్యము దక్షిణమునుండి హైదరాబాదునకు

* పల్నాటి వీరులచరిత్ర పీఠిక.

పోవుచు కార్యమపూడిలో నాగులేటియొద్దన విడిసి, యచ్చటనున్న వీరుల లింగంబులను పోయిగడ్డలుగఁ జేసి, యన్నము వండుకొనఁగా సైన్యమంతయు 'సర్పదష్టమై మూర్ఛిలు భంగి నేలకు వ్రాలెనఁట! అప్పుడు సేనాధిపతి యేమియుఁదోఁపక నివ్వెరపడియుండ నొక బ్రాహ్మణుఁడా మార్గముగఁ బోవుచు నిది యేమని యడిగెనఁట! అతఁడంతయు సవిస్తరముగఁ జెప్పినమీఁద దీనికిఁ గారణము 'వీరుల కపచారము చేయుటయే' యనియు 'వారి కాలయము గట్టించెదనని మ్రొక్కినచో సైన్యము తక్షణమే లేచు' ననియు జెప్పి కొంత దూరమేగి యదృశ్యుఁడయ్యెనఁట! అంత నాతఁడాపదలోనున్నవాఁడుగాన నట్లే మ్రొక్కఁగా సైనికులు నిద్రనుండి మేల్కాంచినట్లు లేచిరఁట!! అంతట నతఁడు లింగములకు గుడి కట్టించి వీరులయం దత్యంత భక్తిగలవాఁడయ్యెను. పిమ్మట వీరుల "యసమాన శౌర్య పరాక్రమముల నొకనాఁడు వినవిన నతనికిని నతనితమ్మునికిని వీరావేశము కలిగి, యొఱలలోనుండి కత్తులు దూసి, నిర్భరోద్రేకంబున తమ్మునుదాము పొడిచికొని, ప్రాణములువిడిచిరట! ఆ సోదరశవముల వీరాలయములోనే పాతిపెట్టిరట" ఈ మహమ్మదీయసోదరుల గోరిలిప్పటికిని వీరాలయమునకు నెదుట ఎడమవైపునఁగలవు. వీరులయుత్సవసమయమున వీరులతోఁబాటు వీరికిని పూజలు చేయుచున్నారు. ఈమహమ్మదీయసోదరుల యాకారము లొక రాతిమీఁద జెక్కబడియున్నవి.

నాయకురాలి కనము, నల్లగొండ కనము.

కారెంపూడి గ్రామమునకు ౪ మైళ్ళ దూరమునందు "నాయకురాలి కనము" కలదు. ఇచటనే "బాలుఁడు"ను వీరుని నాయకురాలు అడ్డగింపగ, "బాలుఁడు" కొండను చీల్చి, దారిచేసికొని, కారెంపూడికి బోయెనఁట. ఈ కనమునకు దగ్గరనే గొప్ప కట్ట యొకటి "నాగులేటికి" అడ్డముగ "నాయకురాలు" చే వేయబడి, ఆకట్టకు లోపలి భాగమంతయు గొప్పచెఱువుగ చేయఁబడినది. ఈ కట్ట ఇప్పటికిని గొప్ప పర్వతమువలె జూపట్టుచున్నది. కాని పల్నాటి వీరుల యుద్ధసమయమునందా కట్టను తెగగొట్టి చెరువును రూపుమాపిరి. దీనికి ౫ మైళ్ళ దూరమున "నల్లగొండకనము" కలదు. ఈ కనముదగ్గరనే నాయకురాలు గొప్ప రాతిబండలను అడ్డముగఁ బోయించి, బాలుని గమనమును నిరోధించెనట! ఈ రెండు కనములయందును గూడ సృష్టివైచిత్ర్యము లత్యద్భుతముగ నున్నవి. అచటి ప్రకృతిసౌందర్యమును ఎంతకాలము చూచినను తనివి తీరదు. నల్లగొండకనములకు ప్రారంభమున "వీరపీఠ" మను స్థలము కలదు. అచటి కెక్కి చూచినయెడల చుట్టుప్రక్కల పర్వతములమధ్యనున్న దేశమంతయు నాయకురాలు వేయించిన చెఱువుకట్ట వరకును చక్కఁగ కనుపించును. నాయకురాలు ఏర్పరచిన చెరువునందలి ఉదకము ఈ "వీరపీఠము" వరకును (౫ మైళ్ళదూరము) వచ్చెనట! నాయకురాలు ఈ వీరపీఠము నెక్కి చుట్టుప్రక్కల దేశమునంతను పరికించి, శత్రువుల సేనయొక్క గమనమును నిరోధించుమార్గములను ఊహింపగలిగె నని అక్కడ కొందరు చెప్పెదరు.

దుర్గి.

కారెంపూడినుండి "దుర్గి"కి వెళ్ళితిమి. ఇది కారెంపూడినుండి ౧౩ మైళ్ళ దూరమునం దున్నది. ఈ గ్రామమందు శాస్త్రప్రకారము విగ్రహములను తయారు చేయునట్టి వి

విశ్వబ్రాహ్మణు లనేకులు కలరు. పూర్వము ఈగ్రామమందు ఇట్టి విగ్రహములను తయారు చేయునట్టి కుటుంబములు నూరుండెను. కాని యిప్పుడు నాలుగు కుటుంబములవారు మాత్రము కలరు. వీరు దినమునకు ఒకరూపాయకు తక్కువ లేకుండ సంపాదించెదరు. పమిడాకుల మల్లయ్యగారి యింటికి బోతిమి. వారి యింటియందు పుష్పాతిక గజము ఎత్తుగల భద్రకాళీ విగ్రహము రాతిది కలదు; దాని ఖరీదు రు ౧౨ లు. నాలుగు అడుగులు ఎత్తుగల వేణుగోపాలవిగ్రహము కలదు. దాని వెల రు ౨౦ లు; దార్ల మల్లయ్యగారి యింటియందుగూడ సంపూర్ణమైనట్టియు అగుచున్నట్టియు అనేకవిగ్రహములను జూచితిమి. వారు పెద్దవిగ్రహములనే గాక ౫ అంగుళముల ఎత్తును ౪ అంగుళముల వెడల్పును గల చిన్నచిన్న విగ్రహములనుగూడ రాతితో అందముగ తయారు చేయుదురు. అట్టివానికిమ్మతు ఒక్కరూపాయమాత్రమే. ఇట్టి చిన్నవిగ్రహములను ౧౮ టిని తయారుచేసి ఇయ్యవలసినదని వారిని కోరితిమి. దార్ల శంకరయ్యగారు గ్రామమునం దిప్పుడు పనిచేయుచున్నవారిలో పెద్దలు. వారి యింటియందు రాతివిగ్రహములేగాక రాగివిగ్రహములనుగూడ జూచితిమి. రాతివిగ్రహములను తయారు చేయుటకు గజము పొడవునకు రు ౧౦ లు మొదలు రు ౧౬ ల వరకును మజూరి తీసికొనెదరు. రాగి విగ్రహములకు మణుగు బరువునకు రు ౪౦ లు వంతున తీసికొనెదరు. యుద్ధమువలన ఇప్పుడు రాగి దొరకుటయేలేదు. ఈ గ్రామమందు 3 శిలాశాసనము లున్నవి.

ఈ గ్రామమునకు రెండుమైళ్ల దూరమునందు నీటిబుగ్గ యొకటి కలదు. ఇది వేసవి కాలమునందు కూడ ఎండిపోదు. ఈ యూరియందు తమలపాకుల తోటలు విశేషముగా గలవు; వీనిని ప్రతిదినమును నర్సారావుపేటకు ఎగుమతి చేయుచుండెదరు. ఇచట నూతనగ్రంథాలయము నొకదానిని స్థాపించుటకై ప్రయత్నములు జరుగుచున్నవి.

మాచర్ల.

ఇక్కడనుండి యెనిమిదిమైళ్ళ దూరమునగల మాచర్లకుం బోయితిమి. ఈ గ్రామము పలునాటి వీరచరిత్రయందు ప్రాముఖ్యమును వహించియున్నది. ఈ గ్రామమునకు చుట్టును చంద్రవంకానది పారుచున్నది. ఇక్కడ సుప్రసిద్ధములగు వీరభద్రాలయమును, చెన్నకేశ్వాలయమును గలవు. ఇవి బ్రహ్మనాయునిచే బ్రతిష్ఠింపఁబడినవి. బ్రహ్మనాయునిచే త్రవ్వింపఁబడిన పెద్ద చెరువుకూడ నిక్కడఁ గలదు. పల్నాటివీరచరిత్ర కాయువుపట్టులైయున్న అనేకశాసనము లిచట గలవు. ఈ పట్టణమందలి యాలయముల ప్రాకారములమీద రామాయణ భారత భాగవతములనుండి పౌరాణిక గాథ లనేకములు జీవకళ లుట్టిపడునట్టులు చిత్రింపబడియున్నవి. చెన్నకేశ్వరుని గర్భాలయమునకు ముందున్న మంటపముయొక్క నాలుగు స్తంభములమీదను గూడ పౌరాణికకథాసూచకములగు చక్కని విగ్రహము లనేకములు చెక్కబడి యున్నవి. పరశురామునిచే బ్రతిష్ఠింపబడిన శివాలయ మొకటి చంద్రవంకానది కావలియొడ్డున నున్నది. వీరభద్రాలయమునందు ఒక రాతి మీద "కన్నార్జపోతీనీడు" యొక్క "మూర" అని వ్రాయబడి సుమారిరువది యంగుళములు పొడవు గల గీత యొకటి కలదు. ఈ పోతినీడు ఏకాలమునాటివాడో తెలియదు. ఇవిగాక శిథిలములైయున్న అ

నేక దేవాలయములు లిచటఁ గలవు.

ఈ గ్రామమునందు శ్రీ హనుమత్ప్రసన్న గ్రంథాలయము అను పేరుతో నొక గ్రంథాలయము కలదు. ఇది రెండుసంవత్సరముల క్రిందట కొందరు విద్యార్థులచే స్థాపింపబడినది. స్థాపింపబడిన దాదిగ కొందరుద్యోగస్థులును, యువకులును మిక్కిలిపట్టుదలతో దీని యభివృద్ధికై పాటుపడుచున్నారు. వారు స్వప్నావస్థయందును గ్రంథాలయ విషయమునే పలవరించుచుందురు. ఇట్లు పనిచేయువారలలో అగ్రగణ్యులగు శ్రీ నిడుగొండ భద్రాద్రిరావను యువకుడు ఇటీవలనే కాలగతిని జెందుచు "గ్రంథాలయమును చెడఁగొట్టకుండగా పాడుడు, కాపాడుడు, కాపాడుడు," అని పలవరించుచునే ప్రాణములను విడిచెనట! పరమాత్ముడు వీరియాత్మకు శాంతి నొసంగుగాక.

ఈగ్రామమునకు దగ్గరనే యున్నట్టి "మిరియాల" గ్రామమందు ప్రశస్తమైన మంగలి కత్తులు తయారుచేయుదురు. వాని ఖరీదు నాలుగణాలు మొదలు ఎనిమిదణాలవరకు నుండును. ఇవి విదేశపుకత్తులతో సమానముగను కొన్ని వేళల వానినిమించియును తెగును. మఱియు ఇక్కడకు ౧౨ మైళ్ళ దూరమందున్న "రెండుచింతల" గ్రామమందు వివిధవర్ణములచే శోభిల్లుచుండు పలురకములగు రాళ్ళు కలవు. వీనినుండి బల్లలపైన పరుచుకొను లేక తాపించుకొనునట్టియు, కాగితము లెగిరిపోకుండ వానిపైఁ బెట్టుకొనునట్టియు, ముద్దులొలుకు చక్కని మెరుగురాళ్ళను తయారుజేయుదురు. ఈకత్తులను, రాళ్ళను విరివిగా తయారుచేసి, వానితో వర్తకముజేయునెడల నది దేశమునకును, ఆ గ్రామములకును గూడ తప్పక చాల లాభకరము కాఁగలదు.

యతిపాదలు.

మాచర్లకు ఆరుమైళ్ళదూరమున "యతిపాదలు" అను స్థలము కలదు. ఇక్కడ చంద్రావంకానది ౧౫౦ అడుగుల ఎత్తునుండి క్రిందకు పడి, మూడుమైళ్ళ దూరము ప్రవహించి కృష్ణానదియందు సంగమమగుచున్నది. ఈ నదిపడు స్థలము రెండు గొప్పపర్వతములకు మధ్యనున్న గొప్పలోయ. ఈలోయ ప్రకృతివైచిత్ర్యములతోడను, పలువిధములగు గుహలతోడను మిక్కిలి రమణీయమై, హృదయానందకరమై యున్నది. పూర్వమిది యతులనేకులు తపస్సుచేసికొని, పెంపొందినట్టి స్థలముగాన దీనికి "యతిపాదలు" అను నామము సార్థకమైనదని చెప్పెదరు. ఇక్కడఁ గల నైసర్గికదర్శనము లన్నియు యతులయొక్కయు, ఋషిపుంగవులయొక్కయు నివాసములకు మిక్కిలి యోగ్యములై యున్నవి. ఈ లోయయందలి గుహాలలో నొకదానియందు శయనించియున్న శ్రీరంగనాయకులును, వేరొకదానియందు శ్రీదత్తాత్రేయులును, ప్రతిష్ఠింపబడియున్నారు. ఇక్కడకు నర్సారావుపేట రైలుస్టేషను ౫౬ మైళ్ళ దూరమునందున్నది.

కంభంపాడు.

ఈ గ్రామము మాచర్లకు ౭ మైళ్ళ దూరమున నున్నది. ఇక్కడ గ్రంథాలయము నొకదానిని స్థాపించిరి. కాని యది సరియైన స్థితియందు లేదు. ఈ గ్రామమునందున్న జక్కేపల్లి జగ్గయ్యగారి యొద్ద తాళపత్రగ్రంథములును, శాసనముల నకళ్ళను అనేకములు కలవు. చరిత్రపరిశోధనయందు వారు చాల సహాయమొనర్తు మనిరి. ఈ గ్రామమునందు గూడ కొన్ని శాసనములు కలవు.

గుత్తికొండ.

నర్సారావుపేటకు ౨౦ మైళ్ళ దూరమున

గుత్తికొండయను గ్రామము కలదు. ఈ గ్రామమునందు గూడ గ్రంథాలయ మొకటి స్థాపింపబడియున్నది. ఇపుడది సరిగా పనిజేయుటలేదు. ఈ గ్రామమునకు రెండు మైళ్ళ దూరమునం దొక పర్వతము కలదు. ఆ పర్వతముమీఁద గొప్ప బిల మొకటి యున్నది. ఈ బిలమునందు రమారమి ౧౬౦ గజముల దూరము క్రిందివైపునకుఁబోయిన నచట ఉదకము కలదు. ఆ యుదకము అన్ని ఋతువులయందును ఎండిపోకుండును. ఆ జలము తేలికగాను, స్వచ్ఛముగాను ఉన్నది. ఈ బిలమునం దెక్కడను సూర్యరశ్మి తగులకపోయినప్పటికిని, ఇందుండు నీరు మాత్రము ఎన్నటికిని చెడిపోక పానయోగ్యముగా నుండును. ఈ జలము గంగాజలమట! గంగానదినుండి యిక్కడకు ఎడతెగక వచ్చుచుండునట! నీటిపైన సన్నని ఇసుక తేలియుండును. ఆ యిసుకను బాలింతల కిచ్చిన సుఖప్రసవ మగుదురట! ఈ గ్రామపు కరణముగారి ముత్తాతయగు శ్రీ లక్ష్మీనారాయణప్పగారు సన్యాసాశ్రమమును స్వీకరించిరి. వారి సమాధి యీ బిలమునకు ఎదుటనే కలదు. బిలమునకు, ప్రక్కను మొదటను శివలింగములు కలవు. ఈ బిలము పురాణప్రసిద్ధమై యున్నది. ఇదిగాక, కారెంపూడియందు పల్నాటివీరులు యుద్ధమును ముగించినపిమ్మట ఈబిలమునకువచ్చి, ఈ గంగోదకమునందు మునిగి స్వర్గమునకు బోయిరని వాడుక కలదు.

బ్రహ్మనాయుడు శ్రీ మహావిష్ణువునందును, అలుగురాజు ఇంద్రునియందును, దొడ్డనాయుడు బృహస్పతియందును, పెద్దన్న పేరినీడులు విష్ణుచక్రమునందును, మల్లినీడు శేషునియందును, బాలుడు బ్రహ్మయందును, కన్నమదాసు నందియందును, గండుకన్నమనాయుడు చంద్రునియందును, సుంకరదామనాయుడు వరుణునియందును, కొమ్మరాజు భృంగియందును, అలరాజు రాచమళ్ళ నందికేశవునియందును, బాలమ్మ వీరభద్రునియందును, దేవుడు గణాధిపతియందును, రాజవరసింహుడు కుబేరునియందును, నాయకురాలు యోగమాయయందును తమ యంశలను లీనముచేసి, తమ భౌతికదేహములను విడిచిరట !!!

పల్నాటిసీమయం దే గ్రామమందు జూచినను రైతులు ప్రత్తినుండి నూలును వడకి, దానిని సాలీల కిచ్చి తమకు గావలసిన బట్టలను ఇప్పటికిని నేయించుకొనుచున్నారు. ఈ విషయమున వారు పట్టణవాసులకంటె అనేకమడుంగు లెక్కువ యని నిశ్చయముగా జెప్పవచ్చును.

పూర్వవాసనలు.

చిత్రకారుడు భానుఁడ-శేవమహిమ
వ్యోమపటమును చిత్రించు-చుండెఁ; నార్ద్ర
శ్రావణానిలుఁడు కుశాంకు-రముల సిగ్గు
లూడ్చి మును వెన్క ఉయ్యాల-లూగుచుండె.
గైరికాంబుల గౌతమి-కడలుదట్టి
జీర్ణపాదపబృందంబు - సేకరించి
కాలవాహినివిధమున - గదలుచుండె.
వలువపరసుని గంభీర-స్వనమునందు

గౌతమీ చిరుకెరటాల - కంఠమందు
మధురభావప్రపంచక-మాననీయ
స్వప్నవృత్తాంతముల గీతి-సౌఖ్య మొదవె.
భానుకాంతులు పడమట-వాడుచుండ
చంద్రకాంతులు పిరివిగా-సాగనేల ?
ప్రకృతిచైతన్యకాంతులు - బాయుకొలది
పూర్వవృత్తాంతదీక్షితుల్ - పాడనేల ?
శారదాగమ నీరద-సంచయంబు

బడుగునీడల భూమిపై-దుడుచుకొనుచు
పండునీడల వెలయించు-చుండు శరణి
గత మహైశ్వర్యమూర్తి సం-ఘంబునది వి
షాద సంతోషములు గల్గ - సాగుచుండె.

* * * *

బాలభానుడు ప్రాభాత-కాలమందు
పడివసంతంబు చల్లుచు-వచ్చుచుండె.
అమలతేజస్వి గౌతమి-ఆశ్రమంబు
నందు శుద్ధుడై ధ్యానియై-యచలభక్తి
తోడ వృజనాసనంబున-గూడుకొని యు
రోమలాశ్రుమణిసరంబు - గూర్చుకొనుచు
ప్రభుని రాకకై హృదయ భా-రమున నుండ
ఋషికుమారులు పూవుల-నేరుచుంట
నిష్క-పటవృత్తి మృగములు-నిలచియుంట
కనుల పండువ యయ్యెడు-గతిని దనరె

* * * *

తండ్రి దశరథు నానతి - తప్పకుండ
వనుల జరియింప రాముడు-భార్యతోడ
ననుజుతోడను జీర్ణప-ర్ణాలయమున
వల్కలాంబరధారియై - వరలినపుడు
జనకరాజకుమారిణి - వినయమునను
గౌతమీ పుణ్యజలమును - కాయలందు
పాణికంకణ కింకిణీ - ప్లాటు లొలయ
ఎత్తికొని పోయినది నాడు - ఇందె సుమ్ము.

* * * *

నన్నయార్యవరుండు జ-నంబు పొగడ
ఆంధ్రవాఙ్మయ మధుర ది-వ్యరసములను
భ్రాతృజనులకు నెల్లను - పంచిపెట్టు
నగణితోత్సాహశక్తుల - నలర నిందు
స్నానమాడంగ నేతెంచు - సరణి కనుల
కట్టినట్టుల మిక్కిలి - కానవయ్యె

* * * *

భారత రణరంగంబుల - భరతజనుల
నెదురులేకను చెండాడి - యాసుతోడ
దిక్కుమాలిన జనులను - తీక్ష్ణకత్తి
పాలుచేయుచు పంటల-పాడుచేసి
ధనముదోచుచు నిండ్లను-తగులబెట్టి
మాలికాఫరు భయదుడై - మసలివచ్చి
ఆంధ్రగేహంబు జొచ్చియు - నాంధ్రరాష్ట్రి
నాశమూహింప రుద్రసే-నాధిపతులు
యావనసైన్యంబు దలపడి - జవముజూపి
పోర నశించిన నెత్తుటిధార లిందు
భామలెల్లరు బొమ్మలనోములందు
నదినిగలిపిన కుంకుమ-నా దనర్ప
చింతతేనట్టి మనుజుని - చెన్నుదనరి
గౌతమి కదలుచుండుట - కానవయ్యె

* * * *

కృష్ణరాయని ప్రోత్సాహ - మినుమడింప
తెనుగుశౌర్యానలంబును - దిశలజేర్చి
ఆంధ్రసామ్రాజ్యగర్జయా - మలగజేసి
తెలుగు వనిత లొసంగెడి - దీవనలను
అందవచ్చిన యాంధ్ర సై-న్యంబు నిచట
చలువపకముని మంద సంచాలనమున
తుంబురుసమాఖ్య పన్నీట - తూగజేసి
అలలనంద్రదస్వనంబున - పులకరించ
స్వాగతంబు నొసంగిన - భవ్యతటిని
చేత ముప్పొంగ కన్నులు - జేవురింప
గందు; నేడి నిట్టూర్పుల - నందె విడుతు

* * * *

భావనలపైని భావనల్ - ప్రబలి యాడ
నిష్ఫలసమాప్తి నొందిన - నేటిరీతి
సత్ఫలసమాప్తి యగు నాటి-సంగతులును
కవిత హృదయంబు చెయిపెట్టి - కలచివేయు
అయిన నాడును నేడు నే-కానుసరణి
గౌతమీతటి మెలమెల్ల - గదలుచుండె
గౌతమీ! యిట్టినిశ్చిత-గతిని లోక
కృత్యమెన్నింటి నరసితో - ప్రియవధూటి
ఆంధ్రమాత కష్టసుఖము - లరసినావొ!

—నిడమర్తి సత్యనారాయణమూర్తి.

బాలభట గ్రంధములు

భారత బాలభటసంఘముయొక్క ఆంధ్రశాఖవారిచే ప్రకటింపఁబడినవి.

౧ "బాలభటులమైయుండు టెందుకు ?" బాలభటోద్యమమునుగూర్చి తెలిసికొనగోరువారందఱును ఈ గ్రంథమును తప్పక జదువవలెను. ఈ యుద్యమమునుగూర్చిన విషయములన్నియు యిందు విపులముగా దెలియఁజెప్పఁబడియున్నవి. ఆంధ్రరాష్ట్రీయసైన్యాధిపతియగు అయ్యంకి వేంకటరమణయ్యగారిచే వ్రాయఁబడినది. వెల ౦-౧-౦ మాత్రమే.

౨ "బాలభటపటాలములనుగూర్చుటెట్లు?" ఒక గ్రామమందు క్రొత్తగా బాలభటపటాలములను కూర్చదలచువారందఱును దీనిని తప్పక పఠింపవలెను. అందులకు గావలసిన అనుభవపూర్వకమగు విషయములెన్నియో యిందు దెలుపఁబడినవి. ఆంధ్రరాష్ట్రీయ సైన్యాధిపతియగు అయ్యంకి వేంకటరమణయ్యగారిచే వ్రాయఁబడినది. వెల ౦-౧-౦ మాత్రమే.

౩ "బాలభటుని తరబీతు-ప్రాథమిక పరీక్ష." ప్రాథమిక పరీక్షయం దుత్తీర్ణుఁ డగుటకు గావలసినంతవఱకు బాలభటుఁడు నేర్వవలసిన విషయములన్నియు యిందు విపులముగ వ్రాయఁబడి యున్నవి. ఆంధ్రరాష్ట్రీయ ప్రధానసైన్యాధిపతియగు అయ్యంకి వేంకటరమణయ్యగారిచే వ్రాయఁబడినది. వెల ౦-౨-౦ మాత్రమే.

౪ "జాతీయ కీర్తనలు". బాలభటులు అత్యవసరముగా నేర్వవలసినవన్నియు యిందున్నవి. ముద్దులమూటగట్టు రెండుపటములతో నొప్పారుచున్నది. వెల ౦-౧-౦ మాత్రమే.

౫ "బాలభటుని కవాతు-అక్షరావధానము" ఈ గ్రంథమును బాలభటులందఱును దగ్గర నుంచుకొనిన ఈ రెండు విషయములందును అప్పుడప్పుడు గలుగు సందేహములను దీర్చుకొనుటకు మిక్కిలి సహకారిగ నుండును. వెల ౦-౧-౦ మాత్రమే.

అచ్చుఅగుచున్న గ్రంథములు:—౧ బాలభటుని యాటలు. ఆంధ్రరాష్ట్రీయ సహాయ సైన్యాధ్యక్షులగు కావలి శంకరరావుగారిచే వ్రాయఁబడినది.

౨ బాలభటుని తరబీతు-మధ్యమతరగతిశిక్ష ౩ బాలభటుని తరబీతు-ఉత్తమతరగతిశిక్ష. ౪ బాలభటోద్యమము-ఇంతవరకు జరిగినపని.

చిరునామా:—భారత బాలభటసంఘము, బెజవాడ.

ప్రకృతి

ఆరోగ్యవిషయిక మాసపత్రిక.

సం॥చందా రు 1-0-0 మాత్రమే. చందాదారులకు "ఋషిజీవనప్రకాశ" మను పుస్తకముచితము. ఇందుసకలవ్యాధులకు సులభములును నిరపాయకరములునగు ప్రాకృతచికిత్సాపద్ధతులును, యోగవిషయములును, ప్రధానవిషయములనుగూర్చిన వ్యాసములును, ఆరోగ్యవృత్తాంతములును, వైద్యవిషయికప్రశ్నోత్తరములు, నవలలు, ప్రహసనములు, సంభాషణలు, మున్నగునవి ప్రకటింపబడుచుండును. ఆరోగ్యముగోరువారలకు ముఖ్యముగా నిరౌషధ(జల)చికిత్సాభిమానులకత్యంతోపయుక్తము. కొద్దిప్రతులుమాత్రమే ముద్రింపబడుచున్నవి. త్వరపడుడు. చికిత్స, పథ్యము మున్నగు విషయములనుగూర్చిన శంకలకు పత్రికాముఖమున సమాధానములు ప్రకటింపబడుచుండును.

వారు, నారిశెట్టి హనుమయ్య, ప్రకృతిఆఫీసు, బెజవాడ అని వ్రాయవలయును.

మంచి గ్రంథములెవ్వి?

౧ అందముగనున్నదా?

౨ మంచిభాషయందు వ్రాయఁబడెనా?

౩ మన జీవితవిధానమును తెలుపునా?

౪ మన జ్ఞానమును అభివృద్ధిచేయునా?

౫ మన వ్యవహారమునకు ఉపకరించునా?

౬ హితమును బోధించునా?

౭ సన్మార్గజీవితమునకు సాయపడునా?

౮ మన జీవితములను సారవంతము చేయునా?

౯ ఆప్తునివలె ప్రేమింపతగియున్నదా?

ఈ ప్రశ్నలనన్నిఁటిని సంతృప్తిపరచఁగల మంచిగ్రంథములనే పఠింపవలసినదని, ప్రథమ నెల్లూరుమండల గ్రంథాలయ ప్రతినిధుల మహాసభకు అగ్రాసనాధిపత్యము వహించిన

వావిలకొలను సుబ్బారావు పంతులుగారు

తమ అధ్యక్షకోపన్యాసమునందు సెలవిచ్చియున్నారు.

అట్టి గ్రంథములు ఏవి?

నవ్యభారత ఋషిపుంగవులగు

౧ లోకమాన్య తిలకుమహారాజు జీవితచరిత్ర ఉపన్యాసములు.

౨ మహాత్మా గాంధిమహాశయుని జీవితచరిత్ర ఉపన్యాసములు.

౩ లోకమాత ఆనీబీసెంటమ్మ జీవితచరిత్ర ఉపన్యాసములు.

౪ మహమ్మదాలీ జీవితచరిత్ర ఉపన్యాసములు.

ఆంధ్ర కవిపుంగవులగు

నాచన సోమనాథుఁడు.

పింగళి సూరన్న.

ఆంగ్లేయ వీరపుంగవుఁడగు

కిచనరుప్రభువు జీవితచరిత్ర.

ఈ గ్రంథములను వ్రాయుచున్న కవిపుంగవుల నామములు, వెలలు, దొరకుస్థలము—మున్నగు వివరములకై రాఁబోవు గ్రంథాలయ సర్వస్వముయొక్క ఈ పుటనే జూడుఁడు.

మనసు ఫౌండేషన్

పుస్తకాల పరిశీలనాపట్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	RSVM01 A 115
పుస్తకం పేరు	గ్రంథాలయ సర్వస్వం
తారీఖు	7/6/21
ముందు అట్ట	NO
వెనుక అట్ట	NO
మొత్తం పేజీలు	51
పెద్ద సైజు పేజీలు	NO
ఖాళీ పేజీలు	NO
లేని పేజీలు	1 to 44 ,56 to 60
తయారు చేసినది	Sandhya
పేజీలు విడదీసినది	Sandhya
స్కాన్ చేసినది	sandhya
పరీక్ష చేసినది	Pragathi
పేజీలు పరిచూసినది	
బైండింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
స్కాన్ చెయ్యనిది	
తప్పులు	NO
పరిస్థితి	good